Algemene begraafplaats Zandvoort

Toekomstvisie

Versiedatum:	19 januari 2011
Opdrachtgever	Gemeente Zandvoort Postbus 2 2040 AA ZANDVOORT
Contactpersoon	de heer E. Lefferts
Door	Genius Loci Begraafplaatsadviseurs Postbus 371 5280 AJ Boxtel
Telefoon	(0411) 650 070
Fax	(0411) 610 552
E-mail	info@geniusloci.nl
Internet	www.geniusloci.nl
Project	B1205CA1 Exploitatie begraafplaats gemeente Zandvoort
Projectleider	J. van Roosmalen
Auteur	J. van Roosmalen
Aantal pagina's	*51*
Bestand	B1205CA1 2010-11-19 Toekomstvisie definitief
Controle	____________________
Datum controle	____________________

Genius Loci is gecertificeerd volgens NEN-EN-ISO-9001:2008

GENIUS LOCI begraafplaatsadviseurs

Inhoudsopgave

1 Inleiding

De gemeente Zandvoort heeft één gemeentelijke begraafplaats in beheer, dit betreft de Algemene begraafplaats aan de Tollenstraat.

Door de gemeente Zandvoort is een structuurvisie 2025 vastgesteld met daaraan toegevoegd een toekomstvisie voor een doorkijk naar het jaar 2040. In de toekomstvisie wordt verkend of zich mogelijk ingrijpende veranderingen zullen voordoen die van invloed kunnen zijn op de structuurvisie. Dit vormt voor de gemeente aanleiding om ook de begraafplaats in dit perspectief te plaatsen, gelet op mogelijke trends en toekomstige ontwikkelingen rondom begraven en de effecten hiervan op de structuurvisie. Uitgangspunt daarbij is om in beeld te brengen op welke wijze een evenwicht kan worden bereikt tussen enerzijds het dienstverleningsniveau en de gewenste kwaliteit van de begraafplaats en anderzijds de toekomstige begraafcapaciteit en kostendekkendheid van de begraafplaatsexploitatie.

Op verzoek van de gemeente Zandvoort heeft Genius Loci een toekomstvisie opgesteld voor de begraafplaats, waarbij de mogelijke gevolgen van trends en ontwikkelingen voor de begraafplaats worden belicht. Daarbij is ook gekeken naar het effect op de begraafplaatsexploitatie, waarbij de mogelijkheden voor kostenbesparing in beeld zijn gebracht. Doel van de visie is dat de gemeente in staat wordt gesteld een toekomstgericht, evenwichtig en kostendekkend begraafplaatsbeleid te voeren.

De toekomstvisie is in deze rapportage beschreven. Daarbij staan de volgende vragen centraal:
- voldoet huidig beheer nog aan de moderne wensen en eisen ?
- hoe kan de gemeente Zandvoort in de toekomst met deze begraafplaats omgaan ?
- zijn er mogelijkheden om de exploitatie van de begraafplaats kostendekkend te maken ?

In hoofdstuk 2 wordt de huidige situatie beschreven, gezien vanuit verschillende beheersvelden. Hoofdstuk 3 gaat in op landelijke en plaatselijke trends en ontwikkelingen op het gebied van begraafplaatsbeheer. In de analyse in hoofdstuk 4 wordt gezocht naar de antwoorden op de centrale vragen. Het rapport sluit af met enkele algemene aanbevelingen.

2 Bestaande situatie

2.1 Algemeen

2.1.1 Ligging

Figuur 1: Locatie begraafplaats *(Bron: Google earth)*

De begraafplaats ligt ten noordoosten van de kern van Zandvoort. Het terrein wordt omgeven door woonwijken en de spoorlijn met daarachter en een natuurgebied (zie figuur 1).
De begraafplaats vormt een groene buffer tussen de wijken Oud-Noord (westzijde), Nieuw-Noord (oostzijde) en Kostverloren (zuid-westzijde). De begrenzing tussen de begraafplaats en de aansluitende woonwijken wordt gevormd door relatief drukke verkeerswegen.
De begraafplaats is bereikbaar vanaf de Van Lennepweg via de Tollensstraat aan de zuid-westzijde. Nabij de ingang van de graafplaats ligt een royale parkeerplaats. Tussen de begraafplaats en de spoorlijn aan de zuidzijde loopt een fietspad om de begraafplaats heen.

2.1.2 Historie

De begraafplaats is in 1918 in gebruik genomen, na sluiting van een oude begraafplaats in de kern van het dorp. Deze begraafplaats is in 1957 geruimd. De stoffelijke resten die overbleven bij deze ruiming zijn op de Algemene begraafplaats aan de Tollenstraat in een verzamelgraf begraven. Ook zijn er enkele graven verplaatst naar deze begraafplaats, het betreft graven waarvan het grafrecht nog doorliep. Er zijn op dit moment nog veel oude graven met gedenktekens, die dateren uit de begin periode. Zij vertellen de historie van Zandvoort.

Het nieuwe deel is vanaf 1974 in gebruik. Het oud gedeelte is in de jaren daarna gesloten. De capaciteit van de uitbreiding was destijds gebaseerd op een definitieve sluiting van het ouder deel. Jaren later is deze sluiting echter opgeheven en is het oud deel opnieuw in gebruik genomen. Op dit moment wordt zowel op het oude deel als op het nieuwe deel begraven.

Op het oude deel staat een oorspronkelijk gebouw dat dateert en uit de beginperiode van de begraafplaats. Het betreft het beheerdergebouw en de oude aula. Dit gebouw vertegenwoordigt een bepaalde cultuurhistorische waarde. Ook komen op het oude deel graven voor met een funerair historische waarde. De gemeente Zandvoort heeft een Lijst van waardevolle historische graven opgesteld. De lijst bevat 55 graven, waarvan het gedenkteken door de gemeente in stand wordt gehouden, ook al is het grafrecht beëindigd.

2.1.3 *Maatschappelijk*

Door de ligging tussen de woonwijken en vanwege de historie van de begraafplaats is er veel belangstelling voor de begraafplaats vanuit de Zandvoortse samenleving. Men hecht veel waarde aan huidige ruimtelijke kwaliteit.

2.2 Begraafplaatsbeleid

2.2.1 *Uitgiftebeleid*

Op de begraafplaats worden algemene en particuliere graven (eigen graven) uitgegeven. Tot 1942 werden op deze begraafplaats alleen particuliere graven uitgegeven voor onbepaalde tijd. Vanaf 1942 waren dat particuliere graven voor onbepaalde en bepaalde tijd. Vanaf 1956 worden alleen nog particuliere graven uitgegeven voor bepaalde tijd. Rechthebbenden hebben daarbij de keuze uit 20, 30, 60 en 100 jaar (de keuze voor 60 en 100 jaar is mogelijk sinds ca. 2000). De belangstelling voor de langere uitgiftetermijnen is tot nu toe beperkt. Ook het reserveren van een particulier graf is mogelijk. Voor particuliere graven kan men kiezen voor een graf op het oude deel (mits beschikbaar) of op het nieuwe deel.
Kindergraven zijn en worden altijd uitgegeven als een algemeen graf.

2.2.2 *Ruimingsbeleid*

In 2007 heeft een grootschalige ruiming van algemene graven plaatsgevonden aan de zuidoostzijde op het nieuwe gedeelte. Het terrein dat daarmee vrij is gekomen is aan de begraafplaats onttrokken ten behoeve van een accommodatie voor de brandweer.

De gemeente past een actief ruimingsplan toe. Algemene graven worden na het verloop van de wettelijke grafrusttermijn (10 jaar) geruimd. Voor kindergraven wordt een uitzondering gemaakt. Kindergraven worden niet geruimd. De huidige capaciteit van de algemene graven is voldoende voor ruimen en heruitgifte in een cyclus 10 à 12 jaar.
Particuliere graven worden individueel (pleksgewijs) geruimd. Op het moment dat het grafrecht is beëindigd vindt een bovengrondse ruiming plaats, waarbij het gedenkteken wordt verwijderd en afgevoerd. Voordat het gedenkteken wordt verwijderd wordt eerst getoetst of het graf of het gedenkteken een cultuur- of funerair historische waarde heeft. Deze graven zijn vermeld op de lijst van historische graven.
Het graf is daarna beschikbaar voor heruitgifte. Op het moment dat een graf opnieuw in gebruik wordt genomen, wordt het graf vooraf geruimd. In principe worden daarbij de stoffelijke resten uit het graf verwijderd en opnieuw ter aarde besteld in een verzamelgraf. Ook het schudden van

graven wordt toegepast. Daarbij worden de stoffelijke resten onderin hetzelfde graf opnieuw begraven.
Voor oude graven die zijn uitgegeven voor onbepaalde tijd is de belangstelling bij de nabestaanden getoetst. Als na een oproep geen nabestaanden worden gevonden, volgt B&W besluit om het grafrecht te beëindigen. Het graf komt daarna in aanmerking voor heruitgifte. Uit de ervaringen bij het ruimen tot nu toe blijkt dat er op deze begraafplaats sprake is van een optimale lijkvertering. Het grondwater vormt geen enkele beperking.

2.2.3 *Serviceniveau / dienstverlening*

Het serviceniveau van de begraafplaats is vergelijkbaar met de begraafplaatsen in de regio. Er is een verscheidenheid aan keuzes ten aanzien van de lijkbezorging:

- bezorging op oud of nieuw gedeelte;
- asbestemming of lijkbezorging;
- bij asbestemming keuze uit verstrooiing of plaatsing urn in een urnengraf, urnenmuur of urnenzuil;
- algemeen of particulier graf (of nis);
- variatie in uitgiftetermijnen particuliere graven;
- algemeen gedeelte of RK-gedeelte;
- reservering of direct gebruik;
- gebruik rouwcentrum;
- gebruik grote aula (250 personen) of kleine aula (ca. 50 personen);
- plaatsen gedenkteken (binnen vastgestelde voorwaarden).

Het gebruik en beheer van het rouwcentrum valt niet onder het gemeentelijk beheer.

Door of namens de gemeente worden onderstaande diensten verricht met betrekking tot de lijkbezorging:

- delven en dichten van graven (door derden uitgevoerd);
- gastheerschap: ontvangst van de stoet en begeleiding naar het graf (voorlopen);
- onderhoud gedenkteken van een aantal graven (het schoonhouden van het gedenkteken, de dekplaten of urnen voor de urnennissen en het na verzakking opnieuw stellen van het gedenkteken);
- informeren van belanghebbenden door middel van persoonlijk gesprek op de begraafplaats en via de gemeentelijke website.

2.3 Organisatie

Het beheer van de Algemene begraafplaats bestaat in principe uit de volgende onderdelen:

- Grafuitgifte, administratie en facturering
- Voorbereiding en verzorging uitvaart
- Vergunningverlening gedenkteken
- Terreinonderhoud
- Onderhoud gebouwen
- Informatievoorziening / Communicatie
- Kwaliteitbeheer en productontwikkeling
- Relatiebeheer

Bij het beheer van de gemeentelijke begraafplaats zijn in hoofdlijnen de volgende afdelingen betrokken:

- Afdeling Publieke Dienstverlening (Balie Burgerzaken):
  - Grafuitgifte, beheer begraafplaatsadministratie
  - Voorbereiding en organisatie rondom uitvaart
  - Vergunningen en grafrechten
  - Informatievoorziening aan belanghebbenden
  - Beleid, kwaliteitbeheer en productontwikkeling
  - Vergunningen en grafrechten
- Afdeling Reiniging en Groen (Groenvoorziening)
  - Terreinonderhoud
- Afdeling Ontwikkeling en Beheer (Civiele Techniek)
  - Beheer en onderhoud gebouwen
  - Beheer en onderhoud hekwerk buitenom
- Afdeling Financiën (Belasting)
  - Facturering (uitbesteed aan Gemeentebelasting Kennemerland Zuid).

Naast de genoemde afdelingen is er een commissie van vrijwilligers die de gemeente adviseert en ondersteunt, met name op het gebied van

- behoud cultuur- en funerair-historische waarden;
- herdenkingen (zoals oorlogsslachtoffers op 4 mei).

Daarnaast zijn er enkele externe partijen betrokken:

- vereniging Onderling Hulpbetoon, huurder van het rouwcentrum;
- RK-kerk met betrekking tot het gebruik van het RK-gedeelte.
- aannemers voor uit te besteden werkzaamheden;
- uitvaartverzorgers;
- steenhouwers.

Communicatie met deze partijen verloopt via de afdeling Publieke Dienstverlening.

De gemeente als heeft houder van de begraafplaats en beheerder van de aula's andere belangen dan de vereniging die het uitvaartcentrum beheert. Er zijn onderlinge afspraken gemaakt over de taakverdeling en de verantwoordelijkheden bij het gebruik en beheer van gezamenlijke voorzieningen.

2.4 Ruimtelijke kwaliteit

2.4.1 Bruto grafoppervlak

De begraafplaats heeft een totale oppervlakte van ca. 41.175 m² (inclusief parkeerplaats, exclusief de aarden wallen rondom).

Het bruto grafoppervlak is een eerste indicator voor de ruimtelijke kwaliteit van een begraafplaats (zie bijlage 2, par. 1.4). Bij de bepaling van het bruto grafoppervlak worden de oppervlakte van de gebouwen en de parkeerplaats buiten beschouwing gelaten.

Bij een bruto grafoppervlak van 6 – 8 m² is er in het algemeen een goed evenwicht te realiseren in de verhouding in graven en overige voorzieningen (excl. gebouwen). Op deze begraafplaats wordt daaraan voldaan, het bruto grafoppervlak is ca. 8,6 m² (zie navolgende tabel). Voor de dierenbegraafplaats zijn deze normen niet van toepassing. In de bepaling van het bruto grafoppervlak is om die reden de dierenbegraafplaats buiten beschouwing gelaten.

BRUTO GRAFOPPERVLAK	Oppervlakte excl. dierenbegraafplaats (excl. gebouwen en parkeren) (m²)	37.884
	Totaal aantal graven (aantal)	4.391
	Bruto grafoppervlak (m²)	8,6

2.4.2 *Inrichting / functies*

De begraafplaats is voorzien van een ruime parkeerplaats, zodat ook bij druk bezochte uitvaarten er weinig parkeerproblemen optreden. Dichte beplantingstroken en aarden wallen ontnemen het zicht op de directe omgeving, waardoor bij een bezoek aan de begraafplaats de beleving gericht is op de begraafplaats zelf. De entree is ruim, het rouwcentrum en de aula hebben een centrale plaats op de begraafplaats direct bij de entree. Ook dicht daarbij staat het beheerdersgebouw met de oude aula. Het gebouw heeft een historische uitstraling en benadrukt de ouderdom van (het oude deel van) de begraafplaats
Het oude gedeelte wordt gekenmerkt door het natuurlijk karakter. De graven liggen langs rechte en bochtige paden in een bos met een diversiteit aan volwassen bomen en struiken. Hierdoor ontstaat een besloten intieme sfeer. De paden zijn uitgevoerd in grind. De afwerking langs de randen is minder strak, passend bij het bosachtige karakter. Door de veelheid aan paden heeft de begraafplaats echter een voldoende mate van openheid, waardoor er niet direct een gevoel van sociale onveiligheid ontstaat. Vanwege het toegepaste beleid van incidentele heruitgifte van graven liggen oude en nieuwe graven verspreid door elkaar. Hierdoor ontstaat een gevarieerd beeld in grafbedekkingen. Door het vele aanwezige groen is er echter voldoende eenheid en structuur.
Het nieuwe deel ligt als het ware aan drie zijden om het rouwcentrum en de aula heen. Het heeft een parkachtig karakter en is geheel anders van opzet dan het oude deel. Het heeft een strakke vormgeving bestaande uit grafvelden in gras, afgescheiden door hagen en sierbeplanting en hoofdpaden die voornamelijk bestaan uit elementverharding. Op dit deel is een afzonderlijk deel verlaagd en omgeven met een haag dat is ingericht voor kindergraven. In het oorspronkelijk ontwerp was het nieuwe gedeelte open en overzichtelijk. De heringebruikname van het oude deel (zie par. 2.1.2) heeft geleid tot een afname in de behoefte op dit deel. Om het beeld van leegheid te doorbreken is op verschillende plaatsen aanvullende beplanting aangebracht in verschillende verschijningsvormen, zoals slingerende bomenlanen en verhoogde plantvakken met een meer natuurlijke vegetatie. De oorspronkelijke structuur is daardoor enigszins verloren gegaan.
Op beide delen zijn door de aanwezigheid van de ruime paden alle graven goed bereikbaar, zowel voor minder validen als voor materieel (delven en dichten, plaatsen gedenkteken). Ook de onderlinge afstand is voldoende om elk graf afzonderlijk te kunnen openen voor eventuele bijzetting of hergebruik.

2.4.3 *Onderhoud*

Het onderhoudsniveau op de begraafplaats is redelijk tot goed. De begraafplaats geeft een verzorgde indruk. Er is een verschil waarneembaar tussen het onderhoudsniveau van het oude en het nieuwe deel. Op het oude deel is het beeld minder strak dan op het nieuwe deel, passend bij het karakter. Het onderhoud wordt gedeeltelijk door de gemeente verzorgd (2 mandagen/week). Het maaien van gras (stroken en gazons) wordt uitbesteed aan derden. Ook het reinigen (onderhoud) van de historische graven (ca. 55 st) wordt door de gemeente uitgevoerd.
Het onderhoud van de opstallen wordt door de gemeente verzorgd, met uitzondering van het binnenonderhoud van het rouwcentrum dat door de huurder wordt verzorgd.

2.5 Administratie

Er wordt gebruik gemaakt van een geautomatiseerde begraafplaatsadministratie (Begraafplaats administratiemanager, BAM). De administratie is volledig. Er wordt een actief administratiebeheer toegepast. Dit houdt in dat rechthebbenden tijdig worden aangeschreven ten behoeve van het verlengen van het grafrecht. Indien de gegevens niet meer actueel zijn worden belanghebbenden opgeroepen via mededelingen en publicaties bij het graf en op het publicatiebord en via de media. De begraafplaatsadministratie is daardoor actueel.

2.6 Communicatie

Ten aanzien van het beheer en het onderhoud van de begraafplaats zijn er diverse communicatietrajecten. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt in:
- interne communicatie tussen de gemeentelijke afdelingen;
- externe communicatie met rechthebbenden, gebruikers en andere belanghebbenden;
- externe communicatie met overige gebruikers;
- externe communicatie met dienstverleners (uitvaartverzorgers, steenhouwer, onderaannemers, Gemeentebelasting Kennemerland Zuid).

2.7 Exploitatie

2.7.1 Totale lasten en baten

De jaarlijkse lasten worden gevormd door de kosten voor:
- algemene beheerskosten (verbruikslasten, belasting en heffingen, materialen, etc.);
- vergunningenverlening en uitgifte grafrechten;
- onderhoud begraafplaats, inclusief dierenbegraafplaats (beplanting, paden en wegen);
- onderhoud opstallen;
- kapitaallasten;
- overheadkosten.

De jaarlijkse baten bestaan uit de inkomsten uit
- begraaf- en grafrechten;
- huur opstallen onroerende goederen;
- doorberekende verbruikslasten rouwcentrum.

In de navolgende tabel zijn de totale lasten en baten weergegeven van de begraafplaatsexploitatie, inclusief dierenbegraafplaats. Het betreft de resultaten van de periode 2006 – 2009 en de begroting voor 2010. Het totale overzicht is opgenomen in bijlage 1.

Totaaloverzicht begraafplaatsexploitatie

	Resultaat				Begroting
	2006	*2007*	*2008*	*2009*	*2010*
Totale lasten	€ 320.214	€ 358.614	€ 322.048	€ 374.846	€ 397.262
Totale baten	€ 201.795-	€ 213.989-	€ 224.907-	€ 248.016-	€ 236.695-
Saldo	€ 118.420	€ 144.626	€ 97.141	€ 126.830	€ 160.567
Kostendekking	63,0%	59,7%	69,8%	66,2%	59,6%

Uit het overzicht blijkt dat de totale jaarlijkse lasten jaarlijks variëren, maar over de gehele periode 2006 – 2010 er is een duidelijke toename waarneembaar. Op basis van de begroting van 2010 bedragen de jaarlijkse lasten ca. € 10,09 / m² (toegerekende oppervlakte is exclusief

parkeerplaats en aarden wallen rondom). Dit cijfer komt overeen met ervaringscijfers, deze liggen vaak tussen € 5,-- en € 10,50 /m².

In 2008 zijn boven trendmatige tariefsverhoging doorgevoerd, hetgeen heeft geleid tot een toename van de baten. De verwachting voor de baten in 2010 is min of meer een handhaving van het niveau van 2009.
De jaarlijkse baten liggen aanzienlijk lager dan de jaarlijkse lasten. Dit wordt enerzijds voor een belangrijk deel veroorzaakt door het grote aantal graven dat is uitgegeven voor onbepaalde tijd (ca. 23% van het totaal aantal graven) en slechts beperkt inkomsten genereert (onderhoudsrecht). Anderzijds is een groot aantal graven nog niet in gebruik (ca. 30% van het totaal aantal graven), ook deze graven leveren geen bijdrage in de baten. Op basis van de begroting van 2010 bedragen de jaarlijkse baten ca. € 6,03 / m². Ervaringscijfers liggen vaak tussen € 3,00 en € 7,00 / m².

Door de sterkere toename van de kosten in de resultaten van 2009 en in de begroting van 2010 de is kostendekking – na een stijging in 2008 – in 2010 weer gedaald naar een niveau dat vergelijkbaar is met 2007.

2.7.2 Onderhoud

Op basis van de begroting van 2010 wordt verondersteld dat de totale onderhoudskosten ca. € 137.885,-- (het totaal van de begrotingsposten *'Onderhoud begraafpl.(beh.bur.)'*, *'onderh. begraafpl. (paden,wegen*)' en '*Beheer dierenbegraafplaats' gedeeltelijk*, zie bijlage 1). Dit komt overeen met ca. € 3,50 / m². De ervaringscijfers liggen veelal tussen € 1,-- en € 3,00 / m².

2.7.3 Opstallen

De verhouding tussen de lasten en baten van de opstallen is moeilijk te bepalen. Op de resultaatrekeningen en de begroting worden de jaarlijkse inkomsten uit huur van onroerende goederen en de jaarlijkse vergoeding voor de verbruikslasten afzonderlijk vermeld (zie bijlage 1). De inkomsten uit de verhuur van de aula's zijn niet uit de resultaatrekeningen en de begroting te herleiden. Deze zijn verrekend in de inkomsten uit vergunningen en grafrechten.

Uit de resultaatrekeningen en de begroting is ook geen verdeling van kosten te herleiden voor de delen van de verschillende gebouwen die door derden worden gebruikt en inkomsten genereren (uitvaartcentrum en aula's) en het gedeelte dat door de gemeente wordt gebruikt en geen inkomsten genereert (beheerdersruimte). Dit geldt zowel voor de jaarlijkse beheer- en onderhoudslasten als voor de jaarlijkse overhead- en kapitaallasten.

Op basis van de exploitatiebegroting van 2010 is het echter niet aannemelijk dat er voor de gemeente Zandvoort sprake is van een kostendekkende exploitatie van het uitvaartcentrum en de beide aula's.

2.7.4 Dierenbegraafplaats

De exploitatie van de dierenbegraafplaats is geïntegreerd in de exploitatie van de gehele begraafplaats. De jaarlijkse lasten en baten worden afzonderlijk in beeld gebracht (de begrotingsposten *'Beheer dierenbegraafplaats'* en *'Inkomsten dierenbegraafplaats'*, zie bijlage 1). Onderstaand is het resultaat van alleen de dierenbegraafplaats weergegeven.

Totaaloverzicht exploitatie dierenbegraafplaats

	Resultaat				Begroting
	2006	*2007*	*2008*	*2009*	*2010*
Totale lasten	€ 4.670,23	€ 7.432,45	€ 7.268,29	€ 10.946,87	€ 7.129,00
Totale baten	€ 6.365,50-	€ 150,50-	€ 7.867,35-	€ 13.430,35-	€ 7.421,00-
Saldo	€ 1.695,27-	€ 7.281,95	€ 599,06-	€ 2.483,48-	€ 292,00-
Kostendekking	136,3%	2,0%	108,2%	122,7%	104,1%

Uit het overzicht blijkt dat in het algemeen er sprake is van een ruime dekking van de kosten. Alleen het resultaat van 2007 vormt hierop een uitzondering. De inkomsten over 2007 vielen tegen doordat er minder uitvaarten en minder verlengingen van grafrechten waren.
Op basis van de gedeeltelijk verwerkte resultaten van 2010 kan worden geconstateerd dat ook 2010 zal worden afgesloten met een kostendekking die groter is dan 100%.

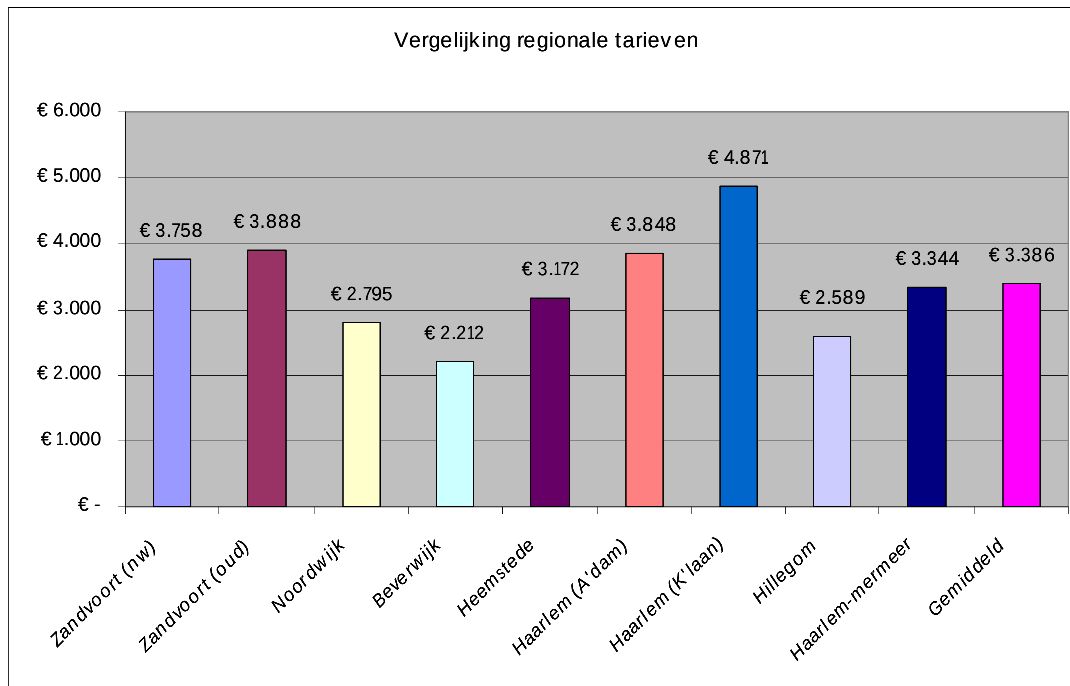
2.7.5 Toekomstige investeringen

Voor de korte termijn zijn er plannen voor de realisering van galerijgraven (bovengronds). Indien definitief hiertoe wordt besloten, zal naar verwachting de kostendekking op korte termijn enigszins afnemen. Deze investeringen kunnen immers direct leiden tot een toename van de jaarlijkse kapitaallasten. Pas bij uitgifte zullen deze graven ook inkomsten gaan genereren, waardoor de kostendekking geleidelijk zal verbeteren.

2.7.6 Tarieven

Recentelijk zijn tariefsverhogingen doorgevoerd die boven de jaarlijkse inflatie lagen. Navolgend is een vergelijking gemaakt van de tarieven in Zandvoort met de omliggende gemeenten. De vergelijking heeft betrekking op particulier voor een volwassene waarbij is gekeken naar het totaal van:
- begraafrecht (1 persoon);
- grafrecht 20 jaar;
- onderhoudsrecht 20 jaar;
- vergunning plaatsen gedenkteken.

De vergelijking heeft betrekking op de uitgifte van een particulier graf voor een termijn van 20 jaar en de kosten voor de eerste begraving. Indien afwijkende uitgiftetermijnen worden toegepast, zijn de grafrechten omgerekend naar een termijn van 20 jaar.
In de navolgende grafiek zijn de totale kosten met elkaar vergeleken. Een overzicht van de vergelijking is opgenomen in bijlage 2.

Figuur 2 Vergelijking regionale grafrechten (2010)

Uit voorgaand overzicht blijkt dat de kosten in de vergeleken situatie per gemeente verschillen. Van de vergeleken gemeenten zijn de kosten voor de vergeleken situatie het laagst in Beverwijk (€ 2.212,--) en het hoogst in Haarlem (€ 4.871,--). Uit de grafiek blijkt ook direct dat in de vergeleken situatie de kosten in Zandvoort redelijk hoog zijn vergeleken met de omliggende gemeenten.
Bij de vergelijking dient te worden opgemerkt dat de vergelijking alleen betrekking heeft op de toegepaste tarieven. In de vergelijking zijn de ruimtelijke kwaliteit, de beeldkwaliteit en de kostendekkendheid van de exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen in de vergeleken gemeenten buiten beschouwing gebleven.

2.8 Regelgeving

Het wettelijk kader voor het gemeentelijk begraafplaatsenbeleid wordt gevormd door de Wet op de lijkbezorging en de verschillende Besluiten die daarbij horen (met name het Besluit op de lijkbezorging). Per 1 januari 2010 heeft een wijziging van de Wet op de lijkbezorging plaatsgevonden. Op korte termijn wordt een reparatiewet verwacht, waarin enkele onvolkomenheden worden gecorrigeerd.

Aanvullend op het wettelijk kader heeft de gemeente Zandvoort de voorwaarden voor het gebruik en beheer van de begraafplaats vastgelegd in de Beheersverordening Algemene begraafplaats Zandvoort. De vigerende verordening is op 3 oktober 2006 vastgesteld door de gemeenteraad van Zandvoort en is in werking getreden op 1 januari 2007.
Mede met het oog op de recente wetswijziging enerzijds en trends en ontwikkelingen in de dagelijkse praktijk anderzijds heeft de gemeente Zandvoort het voornemen om op korte termijn de beheersverordening aan te passen.

Genius Loci heeft de vigerende verordening en de uitvoeringsbesluiten voor de grafbedekkingen en voor graven, asbezorging en gedenkplaatsen getoetst op het wettelijk kader en op praktische

uitvoerbaarheid. In bijlage 5 is een lijst van aandachtspunten opgenomen. Daarbij is een onderscheid gemaakt in de volgende onderwerpen:

- actualisatie naar aanleiding van de gewijzigde Wet op de lijkbezorging, deze hebben voornamelijk betrekking op de gebruikte terminologie en enkele processen;
- mogelijke verbeterpunten in de beschreven voorwaarden en werkwijzen, deze liggen deels op het terrein van de uitvoering van enkele maatregelen en deels op de wijze waarop processen zijn vastgelegd in de verordening of de uitvoeringsbesluiten;
- mogelijkheden bij deregulering van het gebruik en beheer van de Algemene begraafplaats, zoals bij de procedure van vergunningverlening voor het plaatsen van gedenktekens en het schoonhouden van het gedenkteken door de gemeente.

2.9 Kwaliteitskaart

In onderstaand overzicht is een beoordeling gegeven van de verschillende onderdelen van het huidige beheer en gebruik van de begraafplaats op basis van eisen en voorwaarden die in de praktijk worden gesteld.

Serviceniveau	Goed Het aanbod is divers, er zijn veel keuzemogelijkheden.
Ruimtelijke kwaliteit	
- Inrichting	Goed Er wordt voldaan aan wettelijke bepalingen, het bruto grafoppervlak is optimaal; alle graven zijn goed bereikbaar.
- Beeldkwaliteit	Voldoende Het onderhoudsniveau sluit aan bij het karakter van de begraafplaats: oud deel: gemiddeld; nieuw deel: hoog. Het oude en het nieuwe deel hebben elk een eigen karakter met een eigen belevingswaarde. Er is geen samenhang.
- Capaciteitsbenutting	Goed: Een actief ruimingsbeleid leidt tot efficiënte capaciteitsbenutting.
Administratiebeheer	Goed Het beheer is geautomatiseerd, de administratie is volledig en actueel
Organisatie en communicatie	
- Intern	Voldoende Er zijn veel partijen betrokken waardoor er een complexe communicatiestructuur is ontstaan.
- Extern	Goed Er zijn geen klachten.
Exploitatie	Matig De exploitatie is niet kostendekkend, de tarieven zijn vrij hoog.
Regelgeving	Matig De beheersverordening komt op sommige onderdelen niet overeen met de huidige praktijk en de wet op de lijkbezorging.

3 Trends en ontwikkelingen

3.1 Landelijk

3.1.1 Verhouding begraven en cremeren

In 2003 werden er voor het eerst in de Nederlandse geschiedenis meer mensen gecremeerd dan begraven. Vijftig jaar geleden lag het crematiepercentage nog onder de 10 procent. In 2003 was dat cijfer opgelopen tot 50,6. Sindsdien is dat percentage langzaam maar gestaag blijven stijgen.

In de praktijk gebeurt het vaak dat op het moment dat asbestemmingen op een begraafplaats mogelijk worden gemaakt, er vanzelf een bepaalde behoefte ontstaat. De omvang van de behoefte wordt daarbij beïnvloed door de keuzemogelijkheden en de kwaliteit en uitstraling van de voorziening. Ook andere factoren, zoals een eventuele vestiging van een crematorium in de nabije omgeving zijn van invloed op de behoefte aan asbestemmingen. Ten aanzien van asbestemmingen zijn er landelijk nog onvoldoende praktijkgegevens beschikbaar om aan te kunnen geven of er sprake is van een bepaalde cyclus met betrekking tot ruimen en heruitgifte van een urnengraf of urnennis. Langzaamaan blijkt echter wel dat de belangstelling voor een urnennis of –graf over het algemeen aanzienlijk korter is dan de belangstelling voor een gewoon graf.

In welke mate een uitbreiding van de capaciteit nodig is, is moeilijk concreet aan te geven. Vanuit dat oogpunt is het raadzaam om de ontwikkeling van de behoefte en de mate waarin de aanwezige voorzieningen op de begraafplaats hierin voorzien te monitoren. Afhankelijk van de mate waarin de behoefte zich ontwikkelt, kan worden bepaald in welke mate een uitbreiding van de capaciteit wenselijk is. Een uitbreiding van de capaciteit is in de meeste gevallen relatief snel realiseerbaar. Een significante toename van het aantal asbestemmingen kan ook leiden tot een afname van de bezorging van lijken. Daarom is het raadzaam om ook de begraafcijfers regelmatig te toetsen. Eventuele effecten als gevolg van trends en ontwikkelingen worden daarmee tijdig in beeld gebracht.

3.1.2 Bijzondere begraafvormen

<u>Bovengronds begraven</u>

Op vele plaatsen, zoals o.a. in Zuid-Europa, wordt al eeuwenlang bovengronds begraven. In Nederland zien we de laatste jaren een introductie van deze begraafvorm. Langzaamaan er is er een toenemende belangstelling voor. Bovengronds begraven vindt veelal plaats in galerijgraven. Het zijn in principe grafkasten die gescheiden zijn door wanden. De behuizing is duurzaam bekleed met hoogwaardig materiaal. Elke ruimte biedt plaats aan één of meerdere lijken. Op die manier zijn familiegraven mogelijk. Op de voorkant van elke grafruimte is plaats voor een gedenkplaat met persoonlijke gegevens en teksten.

Kenmerken van bovengronds begraven zijn:

- duurzaam gebruik van schaarse ruimte;
- goed te combineren met andere functies (bijv. ruimtelijke afscherming);
- geen bodemverontreiniging door lijkvocht of lichaamsresten;
- bijzondere verschijningsvorm met hoge architectonische waarde;
- optimale lijkvertering;

- relatief lage exploitatiekosten op langere termijn.

Voorbeeld galerijgraven

Natuurbegraafplaatsen

Natuurbegraafplaatsen zijn in Nederland nog een relatief onbekend fenomeen. Terwijl in Groot Brittannië sinds 1993 al meer dan 200 zogenaamde natuurbegraafplaatsen opgericht zijn, lijkt dit concept in Nederland moeilijk door te breken. De natuurbegraafplaatsen in 'Groot Brittannië' worden opgericht onder namen als 'Woodland Burial', 'Natural Burial Preserve' of 'Green Burial Grounds'

Een traditionele begraafplaats met een natuurlijke uitstraling kan niet zonder meer een natuurbegraafplaats genoemd worden. Het idee achter dit van oorsprong Engelse idee is dat er milieubewust wordt omgegaan met het begraven en met de omgeving waarin begraven word. De natuur speelt een belangrijke rol. Deze opzet resulteert, in vergelijking met de traditionele begraafplaatsen in Nederland, in een begraafplaats met een geheel andere uitstraling. Men loopt niet meer langs rijen graven over strak vormgegeven paden maar door een natuurlijke omgeving waarin de graven verspreid liggen en bijna niet opvallen doordat ze opgenomen worden in de natuur. In Nederland bestaan momenteel nog maar drie natuurbegraafplaatsen. Verspreid over Nederland worden wel meerdere initiatieven genomen voor het oprichten van natuurbegraafplaatsen maar deze zijn nog in de ontwikkelingsfase.

Het unieke is van een natuurbegraafplaats schuilt in het feit dat op de plekken waar de dierbaren worden begraven, de natuur haar gang mag gaan. Het aantal regels en voorwaarden is tot een minimum beperkt. Alles mag mits het niet in tegenspraak is met de natuur, het milieu, het karakter van het bos en natuurlijk de wet. Om de natuur en het milieu zo min mogelijk te belasten dient vaak zo veel mogelijk gekozen te worden voor natuurlijke materialen. Kisten zijn bij voorkeur niet van spaanplaat en bevatten geen kunststof onderdelen of ander belastend materiaal. Vaak is er een voorkeur voor onbehandeld en niet gelakt hout en is het wenselijk dat

de overledene niet is gekleed met synthetische kleding of schoenen omdat die materialen heel moeilijk of niet door de natuur opgenomen worden. Het onderhoudsniveau is zeer extensief, afgestemd op het natuurlijk karakter. Het aantal voorzieningen is minimaal. Vaak worden op natuurbegraafplaatsen grafrechten verleend voor langere perioden. Op een natuurbegraafplaats wordt in principe niet geruimd.

Begraven op een natuurbegraafplaats wordt vaak beschouwd als een exclusieve manier van begraven. De toegepaste tarieven zijn vaak hoger dan bij traditioneel begraven.

Natuurbegraafplaats Bergerbos

<u>Islamitisch begraven</u>

Moslims hebben eigen gebruiken rond dood en begrafenissen. Het waken over, het afleggen en het begraven van de overledenen is aan nauw omschreven rituelen gebonden. De begrafenis moet zo snel mogelijk plaatshebben, om de overgang naar het hiernamaals te bevorderen. Moslims hebben een eeuwigdurende grafrust. Hun graven mogen niet worden geruimd. Islamitische begraafplaatsen behoren aan hen die er begraven liggen.

Landelijk gezien blijkt er een groeiende behoefte aan begraafplaatsen voor moslims. Steeds vaker kiezen allochtone oudere moslims ervoor om in hun woonplaats te worden begraven in plaats van in hun geboorteland omdat hun kinderen hier zijn opgegroeid en hier voor altijd zullen blijven. Door zich hier te laten begraven maken de ouders het hun kinderen mogelijk om regelmatig het graf te bezoeken. In de praktijk blijkt dat de behoefte toeneemt naarmate er meer voorzieningen beschikbaar zijn. Daarnaast zijn er ook andere factoren van invloed. De islamitische geloofsgemeenschap stelt specifieke eisen aan de inrichting van een begraafplaats. Naarmate de inrichting van de begraafplaats meer aan deze eisen voldoet, zal de belangstelling voor een islamitisch graf toenemen.
De behoefte in de gemeente Zandvoort is tot op heden zeer beperkt gebleven. De islamitische gemeenschap is klein. Naar verwachting kiezen de meeste moslims in de gemeente Zandvoort voor een plaats op de gemeentelijke begraafplaats zonder verdere specifieke wensen of voor een plaats op een islamitische begraafplaats in een andere gemeente.

3.1.3 *Ruimtelijke kwaliteit*

De meeste begraafplaatsen in Nederland hebben een hoog onderhoudsniveau. De beeldkwaliteit van begraafplaatsen staat echter steeds vaker onder druk. Door bezuinigingen wordt het steeds moeilijker te voldoen aan het beeld van schoon en netjes. Het onderhoud kost veel geld. Daarom is het wenselijk dat er keuzes worden gemaakt. Begraafplaatsbeheerders worden daarbij steeds creatiever. De beeldkwaliteit is er immers niet bij gebaat dat het aantal schoffel- of maaibeurten beurten afneemt als de verwachtingen hetzelfde blijven.
Op grotere, zowel oude als nieuwe begraafplaatsen komt het steeds vaker voor dat of de gehele begraafplaats of delen van de begraafplaats als natuurpark worden beschouwd waardoor zowel beeldkwaliteit, ecologie en mogelijk financiële middelen beter worden benut. Delen die nog niet in gebruik zijn genomen of juist delen met zeer oude graven, uitgegeven voor onbepaalde tijd, waarvoor weinig directe belangstelling meer is, worden extensief onderhouden, waardoor er meer ruimte ontstaat voor natuurontwikkeling. Hierdoor ontstaat een andere vorm van beeldkwaliteit. Het leidt tot een andere beleving van de begraafplaats. Natuurbeleving kan echter een extra reden worden voor een bezoek aan de begraafplaats.

Natuurontwikkeling op begraafplaats

Begraafplaatsen zijn allang niet meer achter hoge hagen weggestopte plaatsen waar we alleen komen om overledenen te begraven of te gedenken. Met name beleving van natuur en cultuurhistorie op sommige begraafplaatsen vormen voor mensen de belangrijke redenen begraafplaatsen te bezoeken. De begraafplaats wordt daarbij steeds vaker gebruikt als ontmoetingsplek en een plek om te genieten van de rust en de inrichting. Steeds vaker zien we voorzieningen om het gebruik te bevorderen zoals zitbanken, ontmoetingspleinen, terrassen, speelvoorzieningen en recreatieve routes.

3.1.4 *Duurzaamheid*

Duurzaamheid staat in het middelpunt van de belangstelling. Voor 2010 hebben Europese overheden afgesproken om 50% duurzaam te gaan inkopen. In fases zal dit in 2014 oplopen tot 100%. Duurzaamheid kan ook in het beheer en gebruik van begraafplaatsen worden toegepast.

Met duurzaamheid op begraafplaatsen moet men denken aan de volgende onderwerpen:

- Optimale beleving
    - prettige plaats en omgeving bieden
    - groen, graven, paden en bebouwing ruimtelijk in evenwicht
    - een harmonisch beeld
    - kringloopgedachte
- Hoogwaardige kwaliteit
    - hoogwaardige elementen en materialen voor o.a.:
        - gedenktekens van duurzame materialen
        - keldergraven die geschikt zijn voor hergebruik
        - inrichtingselementen van FCS of gerecycled materiaal
        - aanschaf van boomkwekerijproducten die milieuvriendelijk geteeld zijn
        - minimaal gebruik van meststoffen
        - vrijgekomen grond opnieuw gebruiken
        - geen afval
- Tijd
    - lange levensduur of hergebruik
- Verantwoord
    - milieutechnisch en maatschappelijk verantwoord
        - minimaal gebruik chemische bestrijdingsmiddelen
        - juiste afwatering en beluchting
    - ruimte voor natuur en ecologie

Voor gemeentelijke begraafplaatsen geldt ook steeds vaker dat vanuit de politiek een duurzaam beheer wenselijk wordt geacht.

3.1.5 Kerntakendiscussie

In vrijwel alle gemeentelijke begrotingen voor de komende jaren wordt nadrukkelijk en adequaat gereageerd op de voorliggende bezuinigingstaakstelling. De noodzaak en urgentie van stevige bezuinigingsvoorstellen wordt daarmee door gemeentebesturen onderkend. Zoals bekend komt de bezuinigingsoperatie enerzijds voort uit verminderde inkomsten zoals grondexploitatie en bouwleges. Tegelijkertijd is door het Rijk als gevolg van de economische crisis een aanzienlijke korting aangekondigd op de algemene uitkering van het gemeentefonds, de belangrijkste inkomstenbron van gemeenten. Onder invloed hiervan zijn gemeenten veelal gedwongen voor de uitdaging gesteld om de mogelijkheden tot bezuinigen in kaart te brengen. De mate waarin daadwerkelijk sprake zal zijn van de in het vooruitzicht gestelde kortingen op het gemeentefonds valt overigens nog te bezien. Zo wordt door afgeleid dat het financieel perspectief van gemeenten wel eens minder somber kan zijn dan de aanvankelijk aangekondigde kortingen op het gemeentefonds. Het ministerie van Binnenlandse Zaken onderschrijft weliswaar deze conclusie, maar stelt dat daarmee nog niet is uitgekristalliseerd wat de effectieve gevolgen van het regeerakkoord in totaliteit betekenen voor de gemeentelijke financiën.

Mogelijke besparingen worden gezocht zowel binnen de eigen gemeentelijke organisatie als op de activiteiten en voorzieningen. Ook begraafplaatsen worden bij deze noodzaak tot besparingen betrokken. Daarbij wordt een afweging gemaakt of en in hoeverre de begraafplaatsen een bijdrage kunnen leveren in de kostenbesparingen. Daarnaast worden gemeenten door de bezuinigingstaakstelling ook gedwongen om een principiële afweging te

maken van wat zelf te blijven doen en welke taken door andere partijen worden uitgevoerd, de onvermijdelijke kerntakendiscussies. Ook de begraafplaatsen en het taakveld begraafplaatsbeheer komen in toenemende mate aan de orde in deze lopende kerntakendiscussies.

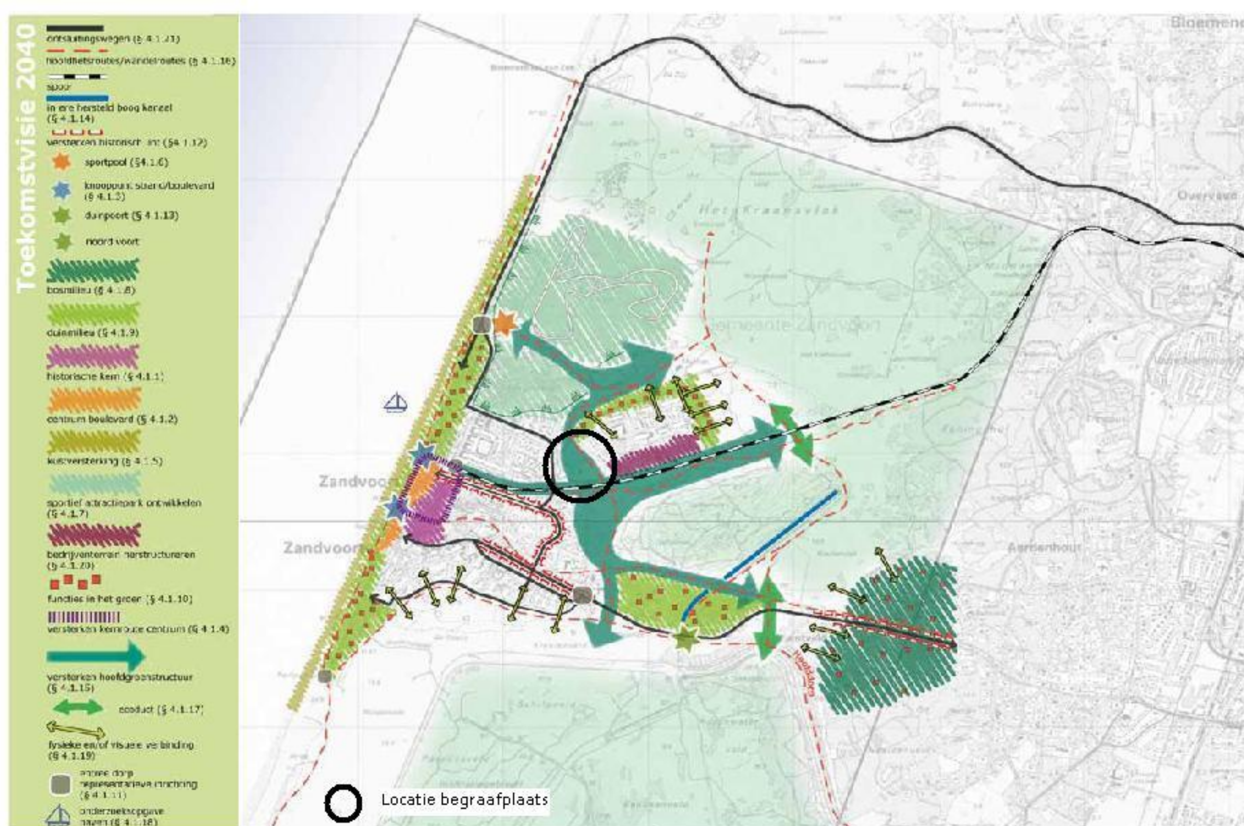
3.2 Gemeente Zandvoort

3.2.1 Structuurvisie

De gemeente Zandvoort heeft in de structuurvisie 'Zandvoort, Parel aan Zee + ' haar visie op de periode tot 2025 beschreven en een doorkijk gemaakt naar 2040. Zandvoort wil dat de steeds mobieler wordende mens blijft kiezen voor Zandvoort als plek waar men graag woont en recreëert. Zandvoort wil zich niet alleen profileren als badplaats maar ook voor de inwoners een ideale woon- en leefomgeving zijn. In deze paragraaf worden enkele onderwerpen uit de structuurvisie aangehaald die ook relevant zijn voor de ontwikkelingen op de begraafplaats.

Woon- en leefklimaat

Voor de kortere termijn wordt een bevolkingskrimp verwacht. De kwaliteit en diversiteit van de woon- en leefomgeving, die in sommige wijken onder druk staat, zal een impuls worden gegeven. Nieuwbouw en herstructurering zal zich vooral jongeren en gezinnen. De bevolkingsopbouw van Zandvoort is naar verwachting in 2040 gegroeid naar het landelijk gemiddelde.

Figuur 3: Toekomstvisie 2040 (uitsnede structuurvisie)

Groenbeleving

De gemeente Zandvoort wil het relatief weinig aanwezige groen vergroten. Daarnaast zet Zandvoort in op (meer) mogelijkheden om dicht bij huis te recreëren. Door in te zetten op meer en / of hoogwaardige groenvoorzieningen moet de beleving van het groen en de waardering van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving worden verbeterd.
Zandvoort is een compacte gemeente met nauwelijks ruimte voor uitbreiding. Dat betekent dat aan gewenste nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied een plek wordt gegeven. Groen moet zijn plek vinden in dit krachtenveld.
Het groenstructuurplan bevat aanbevelingen welke mogelijkheden in Zandvoort haalbaar zijn om in de wijk meer groen te realiseren. Omdat er weinig ruimte is voor meer oppervlakte groen kan ook meer kwaliteit van de bestaande plantsoenen bijdragen aan de groenbeleving van de Zandvoorter.

Landschap

Zandvoort heeft zijn unieke geografische ligging in de nabijheid van de natuur optimaal benut. De beleving van het duinlandschap, de natuur en de cultuurhistorie zijn de afgelopen jaren vergroot. Het verweven van het landschap en het dorp heeft daar een belangrijke bijdrage in gehad. Functioneel is de relatie met het landschap verbeterd door wijken met wandel- en fietspaden en groene linten te koppelen aan de natuurgebieden. De begraafplaats vormt daarbij een belangrijke schakel in de versterking van de hoofdgroenstructuur (zie navolgende figuur).
In het toekomstig beleid zijn ingrepen gericht op het verbeteren van de visuele en functionele relatie met het omliggende landschap. Natuurwaarden worden waar nodig beschermd, ingezet wordt op diversiteit en koppeling van gebieden. Gezocht wordt naar extra ruimte voor recreatie zonder de natuurwaarden aan te tasten.

Cultuurhistorie

Zandvoort heeft nog een flink aantal historische panden. Deze bevinden zich met name langs de historische linten en in de dorpskern. Door bewoners wordt nog steeds met weemoed gesproken over het Zandvoort van toen. De naoorlogse bebouwing wordt minder gewaardeerd. Zandvoort hecht veel waarde aan haar historie en onderscheidende bebouwing. Om verdere aantasting te voorkomen zet de gemeente actief in op behoud en versterking van de beeldkwaliteit, met name in de meeste openbare gebieden: het centrum en de boulevard.
Het beheerdersgebouw met kleine aula en het oude deel van de begraafplaats vertegenwoordigt een bepaalde historische waarde en herinnert aan het Zandvoort van toen.

3.2.2 Behoefte en capaciteit begraafplaats

Op basis van recente begraafcijfers is door Genius Loci een behoefte- en capaciteitbepaling opgesteld. Op basis van het aantal lijkbezorgingen in de periode 2005 – 2009 is een prognose opgesteld voor de behoefte voor een periode van 40 jaar. In de praktijk blijkt dat in het algemeen de gemiddelde belangstelling voor een graf ca. 40 jaar duurt. De geprognosticeerde behoefte is vergeleken met de capaciteit.
In de navolgende tabellen is een samenvattend overzicht gegeven. Het volledige onderzoek is opgenomen in bijlage 3. In het onderzoek is de dierenbegraafplaats buiten beschouwing gelaten.

Behoefte en capaciteit begraafplaats (exclusief dierenbegraafplaats)

BEHOEFTE GRAVEN	Behoefte tm 2049 (aantal)	633
BESCHIKBARE CAPACITEIT	Lege graven (aantal)	1.239
	Reserveringen (aantal)	76
	Beschikbaar (aantal)	1.315
	Ruimte *tot na 2049*	
TOTALE CAPACITEIT	Bezette graven (aantal)	3.076
	Totaal aantal graven	4.391
	Bijzondere graven + onbepaalde tijd (aantal)	ca. 500
	Beschikbaar voor cyclus (aantal)	3.891
	Verschil t.o.v. behoefte (aantal)	3.258

BEHOEFTE URNENPLAATSEN	Behoefte tm 2049 (aantal)	139
BESCHIKBARE CAPACITEIT	Lege urnengraven en -nissen (aantal)	53
	Reserveringen (aantal)	8
	Beschikbaar (aantal)	61
	Ruimte tot	2027
TOTALE CAPACITEIT	Bezette urnengraven en -nissen (aantal)	97
	Totaal aantal urnengraven en -nissen	158
	Bijzondere + onbepaalde tijd (aantal)	-
	Beschikbaar voor cyclus (aantal)	158
	Verschil t.o.v. behoefte (aantal)	19

Ten aanzien van de 'gewone' graven (graven die primair zijn bedoeld voor lijken) blijkt uit voorgaande tabel dat met de beschikbare capaciteit (de lege graven die direct bruikbaar zijn) tot ver na 2049 in de behoefte kan worden voorzien. Bij toepassing van een actief ruimingsbeleid, ontstaat er in principe een begraafcyclus waarbij elk graf gemiddeld één keer per 40 jaar opnieuw wordt uitgegeven. Het aantal graven dat uiteindelijk bruikbaar is voor deze cyclus is aanzienlijk hoger dan de behoefte voor de komende 40 jaar. Er is sprake van een overcapaciteit van ca. 3.258 graven. Uitgaande van het huidige bruto grafoppervlak (8,6 m²) betekent dat een overcapaciteit van ca. 28.020 m², die bij een actief ruimingsbeleid niet nodig is.

In de prognose is uitgegaan van een gelijkblijvende verhouding tussen begraven van lijken en asbestemmingen, zoals deze was in de periode 2005-2009:

	2005-2009	
- Jaarlijks gemiddeld aantal begravingen van lijken	65,4	93%
- Jaarlijks gemiddeld aantal asbestemmingen	5,2	7%
- Jaarlijks gemiddeld aantal lijkbezorgingen	70,6	

Zoals in par. 3.1.1 is vermeld ligt het landelijk gemiddelde ten aanzien van het aandeel asbestemmingen aanzienlijk hoger. Het is denkbaar dat op termijn deze verhouding zal veranderen, wanneer het aantal asbestemmingen mogelijk sneller stijgt, terwijl de overige lijkbezorgingen de prognose volgen. Ook is het aannemelijk dat door een toename in de asbestemmingen het aantal overige lijkbezorgingen af zal nemen. De ruimtelijke behoefte voor asbestemmingen is lager dan die voor overige lijkbezorgingen. In het laatste geval zal dat betekenen dat de ruimtelijke behoefte op langere termijn lager is dan voorgaand is geprognosticeerd.

3.2.3 *Bovengronds begraven*

De gemeente Zandvoort heeft plannen in voorbereiding om op relatief korte termijn in de directe omgeving van de aula voorzieningen te realiseren voor bovengronds begraven. Ter plaatse van een bestaande muur, die op dit moment functioneert als grondkering, zullen in het plan twee delen van elk negen grafruimten (in drie kolommen en in drie lagen) worden gebouwd. De gravengalerij zal worden gecombineerd met een urnenmuur. De eventuele aanleg van deze bovengrondse graven zal een uitbreiding van de keuzemogelijkheden vormen en betekent een verhoging van het serviceniveau op deze begraafplaats.

4 Analyse

4.1 Bestaande situatie

4.1.1 Sterkte

- Het actieve beheer van de begraafplaatsadministratie heeft ertoe geleid dat van alle graven de noodzakelijke gegevens bekend zijn. Rechthebbenden en gebruikers kunnen steeds tijdig worden aangeschreven met betrekking tot de grafbedekking, het verlengen van grafrechten en het innen van grafrechten. Daardoor is ook steeds duidelijk wanneer een grafrecht is beëindigd. De gemeente heeft daarmee steeds een volledig actueel overzicht van haar eigen taken, risico's en verantwoordelijkheden met betrekking tot deze graven waarvan het grafrecht is beëindigd.

- Het huidige hoge service- en voorzieningenniveau is vergelijkbaar met de begraafplaatsen in de omliggende gemeenten. De dierenbegraafplaats vormt een bijzondere aanvulling op het aanbod. De vele keuzemogelijkheden zijn een kwaliteit van de begraafplaats. De combinatie van verschillende voorzieningen (mogelijkheid tot lijkbezorging en de aanwezigheid rouwcentrum en aula's direct op de begraafplaats) heeft een positieve invloed op de behoefte. Ook de ruime mate van dienstverlening (zoals de ondersteuning bij uitvaart/ceremonie maar ook de mogelijkheid tot persoonlijk gesprek bij informatiewinning) draagt bij aan een positieve waardering van bezoekers en gebruikers.

- De ruime parkeerplaats nabij de begraafplaats biedt volop parkeergelegenheid ook bij druk bezochte uitvaarten en herdenkingsbijeenkomsten.

- Het huidige toegepaste actieve ruimingsbeleid, waarbij graven waarvan afstand is gedaan worden geruimd (geschud) en opnieuw worden uitgegeven, leidt tot efficiënte benutting van de capaciteit. Mede vanwege dit beleid is er ook voor de lange termijn volop ruimte beschikbaar. Het voortbestaan van een bruikbare begraafplaats op deze locatie is daarmee gewaarborgd, ook voor de zeer lange termijn.

- De begraafplaats heeft vele ruimtelijke kwaliteiten. De inrichting en het onderhoud van de ruimte (met veel groen en ruime paden) stralen rust, ruimte en kwaliteit uit. Er is geen fysieke grens tussen het terrein van het uitvaartcentrum en aula en de fysieke begraafplaats, dit wordt ervaren als één geheel. Er is een visuele afscheiding door grondwal en beplanting waardoor het eigen karakter van de begraafplaats wordt benadrukt. Er zijn weinig storende prikkels vanuit de directe omgeving. Het bruto grafoppervlak is optimaal. Vanwege de overcapaciteit en de daaruit voorkomende lege grafvelden oogt met name het nieuwere deel zeer ruim en weids. De indeling met royale paden betekent dat nagenoeg alle grafvelden goed bereikbaar zijn voor bezoekers en materieel.

- De begraafplaats vormt een waardevol groengebied in een deels stedelijke omgeving. Het vormt een groene buffer tussen de aangrenzende woonwijken. Tevens vormt de begraafplaats een belangrijke schakel in de versterking van de hoofdgroenstructuur, waarbij verschillende groene delen binnen en buiten de bebouwing met elkaar zijn verbonden.

- De begraafplaats fungeert op bescheiden schaal als uitloopgebied voor de direct omliggende woonwijken. De begraafplaats is goed bereikbaar. Men hoeft relatief weinig moeite te doen om er te komen.

- De begraafplaats is centraal gelegen ten opzichte van het verzorgingsgebied. Er is daardoor sprake van een grote mate van maatschappelijke binding met begraafplaats. Mensen voelen zich nauw verbonden met 'hun' begraafplaats.

- Er zijn op dit moment nog veel oude graven met gedenktekens, die dateren uit de begin periode. Zij vertellen de historie van Zandvoort. Het beheerdersgebouw met de oude aula heeft een historische uitstraling. Deze cultuurhistorische waarden benadrukken het authentieke karakter van het oude deel van de begraafplaats.

- Door de uitvoering van de diverse functies rondom begraven en herdenken op de huidige locatie door verschillende belanghebbende partijen is de basis voor samenwerking reeds gelegd. Er is sprake van wederzijdse belangen bij de beheerder van het uitvaartcentrum, de gemeente en andere betrokkenen (zoals de RK Kerk).

4.1.2 Zwakte

- De vele keuze mogelijkheden in uitgiftetermijnen maken het administratiebeheer complexer. Een nauwkeurige registratie van noodzakelijke gegevens (zoals de uitgiftetermijnen) is erg belangrijk bij (de wettelijke plicht tot) het tijdig informeren over het verloop van de uitgiftetermijn en de mogelijkheden voor verlenging. Ook blijkt in de praktijk dat bij toepassing van langere uitgiftetermijnen de communicatie met de rechthebbenden of andere nabestaanden op termijn moeizamer verloopt.
- Bij toepassing van het actief ruimingsbeleid worden algemene graven vrij kort na het verstrijken van de gebruikstermijn geruimd. Hierbij wordt een uitzondering gemaakt voor kindergraven. Kindergraven worden altijd uitgegeven als algemeen graf, maar worden in principe niet geruimd. Gezien de gevoeligheid van het onderwerp is dat begrijpelijk, maar het is in principe een inconsequentheid in het ruimingsbeleid en leidt tot een bepaalde vorm van rechtsongelijkheid ten opzichte van algemene graven voor volwassenen. Bij toepassing van een consequent beleid zou men ook voor kindergraven de keuze mogelijk moeten maken tussen een algemeen graf of een particulier graf, waarbij uitdrukkelijk wordt gewezen op de gevolgen van de keuze van een algemeen graf. Vervolgens zou er geen onderscheid moeten zijn bij het ruimen van algemene graven.

- Het risico bij het plaatsen en geplaatst houden van gedenktekens ligt (juridisch) bij de nabestaanden (rechthebbenden of gebruikers). Door de onderhoudstaak van de nabestaanden over te nemen (inclusief het stellen van scheefgezakte gedenktekens) neemt de gemeente dit risico voor een deel over.

- De huidige beheersverordening is niet optimaal afgestemd op de huidige praktijk en de recente wijzigingen in de wet op de lijkbezorging. Een actualisering van de beheersverordening is wenselijk.

- Het oude en het nieuwe deel hebben elk een eigen karakter. De twee delen vormen twee afzonderlijke begraafplaatsen. De beleving van het oude deel is geheel anders dan van het

nieuwe deel. In de huidige situatie is er geen eenheid in de beleving van de begraafplaats in zijn totaliteit.

- Er zijn in het verleden diverse initiatieven geweest en uitgevoerd voor de opvulling van de grote leegte op het nieuwe deel van de begraafplaats ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. De maatregelen hebben echter een bepaalde mate van willekeurigheid. De herkenbare rechtlijnige structuur gaat daarmee verloren.
- Het onderhoud van de bomen wordt uitgevoerd op basis van een bomenplan. Het overige onderhoud op de begraafplaats gebeurt op basis van eerdere praktijkervaringen. Er is geen beheerplan van waarin het overig beheer en onderhoud is vastgelegd. Een lange termijn visie ontbreekt.

- Ondanks het redelijk hoge niveau in service en dienstverlening zijn de jaarlijkse kosten gerelateerd aan de totale oppervlakte vergelijkbaar met ervaringscijfers elders. Omdat echter een groot deel van de oppervlakte (overcapaciteit) niet concreet wordt benut zijn de totale lasten in verhouding tot het feitelijk gebruik van de oppervlakte relatief hoog.
- De vele keuzemogelijkheden vragen om een nauwkeurige registratie om de wensen van de gebruikers in beeld te brengen. Het stelt ook hoge eisen aan de interne communicatie tussen de verschillende partijen die daarbij betrokken zijn. Het leidt tot hogere kosten van de verschillende processen bij uitgifte van graven en lijkbezorging.
- Er is een groot aantal graven in het verleden uitgegeven voor onbepaalde tijd. Deze graven genereren veelal geen inkomsten meer. Ook het grote aantal lege graven draagt niet bij in de baten.
- De verhuur van het uitvaartcentrum en de aula's is naar verwachting niet kostendekkend.
- Ondanks relatief hoge tarieven in vergelijking met de regio is er slechts een gedeeltelijke dekking van de kosten.

4.1.3 Conclusie

Voldoet het huidige beheer nog aan de huidige wensen en eisen?
De ruime indeling van de begraafplaats, het huidige beeld, de capaciteit en het serviceniveau vormen kwaliteiten van de begraafplaats in haar huidige vorm. Op een aantal punten in het gemeentelijk begraafplaatsenbeleid is een aanpassing van het beleid wenselijk om voldoende in te kunnen spelen op veranderende maatschappelijke ontwikkelingen.
Daarbij wordt ook steeds vaker gestreefd naar een kostendekkende exploitatie. In de huidige vorm is er geen sprake van volledige kostendekking. Om de kostendekking te verbeteren zal met name moeten worden gekeken naar een besparing van kosten.

4.2 Mogelijkheden toekomst

4.2.1 Kansen

- De overcapaciteit aan ruimte kan worden benut voor additionele ontwikkelingen.
- Een mogelijke ontwikkeling is een uitbreiding van de diversiteit begraafvormen. Naast de bestaande lijkbezorgingsmogelijkheden en de reeds aanwezige dierenbegraafplaats kan hierbij gedacht worden aan:
    - o bovengrondse galerijgraven (reeds in planfase);
    - o delen inrichten als natuurbegraafplaats;
    - o het aanwijzen van een of meerdere grafvelden met ruimere grafplaatsen (tegen een hoger tarief);
    - o het aanwijzen van grafvelden met een grote mate van vrijheid ten aanzien van het gedenkteken.

- Door een uitbreiding van de mogelijkheden van lijkbezorging en toepassing van gedenkens ontstaat een sterke identiteit met mogelijk regionale allure. Met een compleet spectrum aan mogelijkheden van lijkbezorging en gedenken kan optimaal worden ingespeeld op de wensen van de nabestaanden. In de beleving van nabestaanden is er een integratie van alle functies en vormt het één geheel rouwpark. Ook de reeds aanwezige cultuurhistorisch waarden op de begraafplaats kunnen hierbij worden opgenomen. De sterke identiteit van de begraafplaats kan mogelijk een positief effect hebben de behoefte.

- Ook kan overwogen worden om de overcapaciteit af te stoten en te gebruiken voor andere functies. Daarbij kan gekozen worden voor andere functies die geen enkele relatie hebben met lijkbezorging, zoals recentelijk aan de oostzijde is gebeurd. Daar is een gedeelte afgestoten voor de ontwikkeling van een voorziening voor de brandweer. Een alternatief is het afstoten ten behoeve van een andere functie aansluitend op het groene karakter van de locatie en een gewenste verblijfsfunctie van het totale gebied (bijvoorbeeld, natuurontwikkeling, een (natuur)educatiecentrum, een speeltuin, etc.).

- De ligging van de begraafplaats ten opzichte van andere groene gebieden maakt de locatie uitermate geschikt voor het versterken van de hoofdgroenstructuur in Zandvoort. Op de begraafplaats is ecologische potentie aanwezig. Door verbinding van de ecologische zones kan de ecologie in het dorp tot een hoger niveau worden gebracht. Het biedt kansen om de natuur op de begraafplaats verder door te ontwikkelen. Op bepaalde delen kan daarmee het onderhoud worden geëxtensiveerd.

- De overcapaciteit in combinatie met een eventuele verhoging van natuurwaarden en een ontwikkeling tot rouwpark bieden tevens kansen voor een versterking van het recreatieve gebruik van het terrein en haar directe omgeving. De begraafplaats wordt daarmee nadrukkelijker ingebed als integraal onderdeel van de omgeving. Over de begraafplaats kan een wandel- en fietsroute worden aangelegd die enerzijds de groene gebieden aan de noord- en zuidzijde met elkaar verbindt en de anderzijds een kortere verbinding vormt tussen de aangrenzende woonwijken. Een bezoek aan de begraafplaats met al haar bijzonderheden kan daarbij een aantrekkelijke aanvulling zijn op de wandel- of fietstocht. Deze mogelijkheid kan verder aantrekkelijk worden gemaakt door het uitzetten van wandel-/looproutes langs opvallende plaatsen op de begraafplaats en de realisering van enkele zitplaatsen op markante plaatsen.

- Om het verblijf op de begraafplaats aantrekkelijker te maken kan overwogen worden een kleinschalige horecavoorziening te realiseren. Door de vestiging van een uitvaartcafé kan worden ingespeeld op de behoefte van nabestaanden om langer met elkaar na te praten en herinneringen op te halen. Het kan bijvoorbeeld gerelateerd worden aan een kleinschalige verkoop van bloemen en ornamenten voor op de graven.

- De omvang van de bestaande grote aula en de ligging ten opzichte van de bestaande ruime parkeervoorzieningen maken de aula ook geschikt voor andere bijeenkomsten zoals muziekvoorstellingen, lezingen, etc.

- Het huidige niveau van de service en de voorzieningen enerzijds en het onderhoud anderzijds kan ter discussie worden gesteld. Is de huidige ruimtelijke kwaliteit en beeldkwaliteit van de begraafplaats noodzakelijk? Overwogen kan worden om een besparing van kosten na te streven. Een mogelijke besparing van kosten kan worden

gerealiseerd door de service en de voorzieningen op een lager niveau te brengen en bepaalde werkzaamheden in een mindere mate uit te voeren. Hiermee kan worden bespaard op de jaarlijkse lasten (zie ook par. 4.4).

- Deregulering op de begraafplaats legt een grotere mate van medeverantwoordelijkheid bij de gebruikers. Met name op het gebied van de beeldkwaliteit liggen hier kansen door het afschaffen van de vergunningsplicht voor gedenktekens en het gemeentelijk onderhoud van de aanwezige gedenktekens. De aanpassing van de beheersverordening vormt een mogelijke aanleiding om de deregulering verder door te voeren.

- De kerntakendiscussie roept de vraag op of het beheer van een begraafplaats een kerntaak van de gemeente is. Overwogen kan worden om hierbij een bepaalde mate van verzelfstandiging te realiseren om daarmee de gemeentelijke organisatie te ontlasten en het risico is een bepaalde mate bij derden neer te leggen.

4.2.2 Bedreigingen

- Als gevolg van diverse trends en ontwikkelingen bestaat het risico dat er op termijn minder begravingen plaats gaan vinden. Ook is het niet vanzelfsprekend dat een aanvulling op de verschillende vormen van lijkbezorging leidt tot een groter aantal jaarlijkse lijkbezorgingen. Er kan een mogelijke concurrentie gaat ontstaan tussen de verschillende vormen van lijkbezorging.

- Vanwege de relatief hoge tarieven in vergelijking met de regio staat de kans op 'begraaftoerisme', bewoners van Zandvoort kiezen voor alternatieven voor het gebruik van de Algemene begraafplaats van Zandvoort. Dit zou kunnen leiden tot een bepaalde mate van maatschappelijke onrust. Daarnaast kan een dergelijke ontwikkeling een negatief effect hebben op de behoefte.

- De ligging van de spoorlijn aan de zuidzijde van de begraafplaats vormt een beperkende factor in de mogelijkheden voor de verbinding met het zuidelijk gelegen recreatie- en natuurgebied.

- De verschillende gebruikers van de voorzieningen op de begraafplaats hebben verschillende belangen. Hun aanwezigheid versterkt elkaar maar maakt hen ook afhankelijk van elkaar. Bijvoorbeeld: een laag onderhoudsniveau betekent ook afbreuk van het aanzien uitvaartcentrum en de aula's. Een klantonvriendelijke opstelling bij het gebruik van uitvaartcentrum en aula's kan ook gevolgen hebben voor de beleving van de lijkbezorging op de begraafplaats.

- Een uitbreiding van functies kan ertoe leiden dat accenten in belangen verschuiven. De ontwikkelingen die gaan plaatsvinden moeten in evenwicht zijn met de functie van de begraafplaats. De primaire functie van het terrein (begraafplaats) moet worden bewaakt ter voorkoming van het verlies van waarden als respect en piëteit.

- De huidige begraafplaatsexploitatie heeft een gedeeltelijke dekking van de kosten. Een deel van de kosten wordt gedekt met algemene middelen, waarmee de gehele bevolking voor een (belangrijk) deel meebetaalt aan het gebruik en beheer van deze begraafplaats. Door

diverse toekomstige ontwikkelingen nemen de jaarlijkse lasten verder toe. Dit kan een bedreiging vormen voor het behoud of de verbetering van de mate van kostendekking.

- De kwaliteit van het onderhoud, de service en de voorzieningen kan onder druk komen te staan indien kosteneffectiviteit als belangrijk uitgangspunt gaat gelden. Sommige diensten (bijvoorbeeld grafonderhoud) betekenen zowel extra lasten en extra baten. In veel gevallen worden de lasten door de baten gedekt. Het wegvallen van de dienst is weliswaar een kostenbesparing, maar ook een inkomstenderving en levert per saldo dus geen verbetering van de kostendekking. Sommige diensten tijdens de ceremonie (gastheerschap) zouden kunnen vervallen. Deze kunnen ook door of namens de uitvaartverzorger worden uitgevoerd. Vaak leidt dit wel tot extra controlewerkzaamheden achteraf; waardoor de besparing netto weinig oplevert. Ook zijn het vaak de werkzaamheden die medewerkers graag uitvoeren; met een bepaalde trots de bezoekers ontvangen op 'hun' begraafplaats. De maatregelen kunnen leiden tot demotivatie van medewerkers en een afname van het kwaliteits- en serviceniveau.

- Een verhoging van de gebruiksintensiteit van de aula zou kunnen leiden tot extra inkomsten. In het verleden zijn hiertoe al enkele initiatieven geweest. Uit reacties daarop is gebleken dat de aula in de bestaande situatie niet voldoende uitnodigend is voor avondopenstellingen. De sociale veiligheid in de avonduren is in de huidige situatie onvoldoende. Bezoekers komen niet graag 's avonds op de begraafplaats. Om de mogelijkheden te vergroten is een aanpassing van de inrichting rondom het gebouw en de parkeerplaats derhalve noodzakelijk.

- Er zijn diverse gemeentelijke afdelingen betrokken bij organisatie van het gebruik en beheer van de begraafplaats. Het risico bestaat dat het primaathouderschap onvoldoende duidelijk is. Dat kan ten koste gaan van de coördinatie tussen de partijen. Miscommunicatie kan leiden tot fouten of onvolkomenheden. Juist bij lijkbezorgingen kan dit vervelende en pijnlijke gevolgen hebben.

- Een (bepaalde mate van) verzelfstandiging van beheertaken kan ertoe leiden dat de gemeente onvoldoende zeggenschap behoudt over toekomst van de begraafplaats als voorziening voor de lijkbezorging voor de bevolking van Zandvoort. Verzelfstandiging van beheertaken kan politiek gevoelig liggen.

4.2.3 Conclusie

Hoe kan de gemeente Zandvoort in de toekomst met deze begraafplaats omgaan ?
De overcapaciteit van de begraafplaats, het groene karakter en de aanwezige funerair- en cultuurhistorische waarden in combinatie met de ligging in een stedelijke omgeving enerzijds en tussen groengebieden anderzijds bieden kansen om een aantal functies te integreren. De begraafplaats zou kunnen worden ontwikkeld tot een rouw- en gedenkpark met een recreatief medegebruik.

Deregulering op de begraafplaats legt een grotere mate van medeverantwoordelijkheid bij de gebruikers. De gemeente heeft als houder van de begraafplaats echter de verantwoordelijk voor de orde en veiligheid op de begraafplaats. Een bepaalde mate van handhaving is daarbij noodzakelijk. Bijvoorbeeld bij het afschaffen van de vergunningprocedure voor gedenktekens, zal toch na plaatsing moeten worden gecontroleerd of aan de voorwaarden is voldaan. Bij

handhaving achteraf ontstaat het risico dat voor nabestaanden vervelende situaties kunnen ontstaan, die met een vergunningprocedure mogelijk hadden kunnen worden voorkomen.

De verschillende gebruikers van de begraafplaats hebben verschillende belangen. Vanuit het beheer dient daarmee rekening gehouden te worden door meerdere gemeentelijke afdelingen. Hierdoor ontstaat een complexe communicatiestructuur. Een alternatief is te kiezen voor een bepaalde mate van verzelfstandiging van de begraafplaats al dan niet gecombineerd met het uitvaartcentrum en de aula's. Het kan leiden tot een ontlasting van de gemeentelijke organisatie en het verleggen van risico's bij derden. Er zijn verschillende vormen denkbaar. Deze zijn uitgebreid beschreven in bijlage 4.

4.3 Exploitatie

4.3.1 Kostenbesparing huidige situatie

- Het gebruik en het beheer van het uitvaartcentrum en de aula's vormen één onderdeel in de begraafplaatsexploitatie. Uit de exploitatierekeningen en –begroting blijkt dat de exploitatie van de gebouwen niet kostendekkend is. Overwogen kan worden om voor dit onderdeel een afzonderlijke begroting op te stellen, waarin alle toegerekende lasten en baten voor het gebruik en beheer van deze voorzieningen zijn opgenomen. Daarbij zou ook moeten worden gekeken naar het algemeen onderhoud van de begraafplaats. De onderhoudslasten komen volledig ten laste van de begraafplaats. De aanwezigheid en het gebruik van het rouwcentrum en de aula vereisen aanvullende beheer- en onderhoudsactiviteiten. Rondom deze gebouwen is bijvoorbeeld veel aandacht besteed aan de uitstraling door toepassing van sierbeplanting met een intensievere onderhoudsbehoefte. Ook is er bij de inrichting veel ruimte gereserveerd voor ruime verharde oppervlakten en brede verharde paden. Het beheer en onderhoud van deze beheergroepen is voor een belangrijk deel ten behoeve van het gebruik van deze gebouwen en de beeldkwaliteit rondom deze gebouwen.
  Overwogen kan worden deze specifieke onderhoudslasten afzonderlijk in beeld te brengen en ten laste te brengen van het beheer en gebruik van deze voorzieningen. Met andere woorden een deel van de algemene onderhoudskosten zou in dat geval ten laste worden gebracht van de exploitatie van deze voorzieningen en niet ten laste van de exploitatie van de begraafplaats. Dit zou leiden tot een besparing van kosten in de exploitatie van de begraafplaats. Om de kostendekking van de exploitatie van het rouwcentrum en de aula te verbeteren zou naast de huur voor het gebruik van het uitvaartcentrum zou aan de gebruikende vereniging ook een bijdrage in het onderhoud in rekening kunnen worden gebracht. Daarnaast zou in het tarief voor het gebruik van de aula ook een bijdrage voor het onderhoud van de begraafplaats kunnen worden verrekend.

- In de exploitatiebegroting voor 2010 wordt bij het onderdeel 'Beheer begraafpl. en uitvaart' het belangrijkste deel van de kosten bepaald door de kostenplaats Publieke dienst/Balie burgerzaken (KPL 46 PD/BB). Het betreft voornamelijk de kosten voor de secretarie van bij grafuitgifte en de daarbij behorende activiteiten. Een besparing van kosten zou kunnen worden gerealiseerd door een beperking van de dienstverlening hieromtrent, zoals bijvoorbeeld een beperking van de keuzemogelijkheden bij de uitgifte van graven. Navolgend is weergegeven wat het effect is van een besparing van deze kosten (met resp. 10% en 20%) op de kostendekking in de begroting van 2010.

- Het huidig onderhoud wordt grotendeels uitgevoerd op basis van eerdere ervaringen. Een duidelijke visie ontbreekt. Het is raadzaam om het onderhoud vast te leggen in een beheerplan. Het leidt tot een structurele aanpak van het beheer en onderhoud. In de praktijk betekent dit meestal dat dit leidt tot een grote mate van effectiviteit in de uitvoering van het onderhoud en leidt tot een structurele besparing van kosten.
  De directe onderhoudskosten en de persoonlijke informatievoorziening op de begraafplaats zijn in de exploitatiebegroting van 2010 opgenomen in de onderdelen 'Onderhoud begraafpl.(beh.bur.)' , 'onderh.begraafpl.(paden,wegen)' en 'Beheer dierenbegraafplaats' (gedeeltelijk). Een besparing op deze jaarlijkse kosten kan worden gerealiseerd door een verlaging van het onderhoudsniveau en de personele inzet bij de informatievoorziening. Onderstaand is weergegeven wat het effect van een besparing van deze kosten (met resp. 10% en 20%) is op de kostendekking in de begroting van 2010.

Effect besparing op kostendekking (begroting 2010)

	Kostendekking		
Mate van besparing	*0,0%*	*10,0%*	*20,0%*
Uitgangssituatie	59,6%		
Besparing kosten secretarie	59,6%	60,5%	61,5%
Besparing onderhoudskosten	59,6%	61,7%	64,0%
Besparing kosten secretarie + besparing onderhoudskosten	59,6%	62,7%	66,3%

4.3.2 *Inkomsten*

- Uit de vergelijking met de tarieven in de regio blijkt dat de huidige tarieven (2010) van de gemeente Zandvoort redelijk hoog zijn vergeleken met de omliggende gemeenten. De tarieven voor een particulier graf liggen 10% - 14% hoger dan het regionale gemiddelde. Van de vergeleken regionale tarieven (zie par. 2.7.6) zijn alleen de tarieven van de gemeentelijke begraafplaats aan de Kleverlaan in Haarlem significant hoger dan de tarieven in de gemeente Zandvoort (zie bijlage 2). Een verhoging van de tarieven zal leiden tot een verbetering van de baten. Gezien het huidige prijspeil van de lijkbezorging op de Algemene begraafplaats in Zandvoort zal dit naar verwachting leiden tot maatschappelijke weerstand. Een verdere verhoging van de tarieven lijkt daardoor geen reële optie.

- De kostendekkendheid van de verhuur van de opstallen (rouwcentrum en aula's) is op dit moment niet inzichtelijk. Het is denkbaar dat een verbetering van de inkomsten mogelijk is door meer kosten door te bereken aan de gebruikers.

- Een verdere verbetering van de inkomsten zal moeten worden gezocht in het verbreden van de functionaliteiten die op een bepaalde manier extra inkomsten kunnen genereren en daarmee een positieve bijdrage leveren in de kostendekking.

4.3.3 *Mogelijkheden lange termijn*

- De kosten in de bestaande situatie zijn relatief hoog vanwege de grote oppervlakte. Afstoten van een deel van het terrein leidt tot een afname van het jaarlijks te onderhouden oppervlakte en een afname van de jaarlijkse onderhoudslasten. Een dergelijke maatregel hoeft geen invloed te hebben op de jaarlijkse baten, waardoor de kostendekking van het product lijkbezorging verbeterd wordt.

- De begraafplaatsexploitatie is op dit moment niet kostendekkend. Naast de gebruikers levert ook de gehele Zandvoortse bevolking een bijdrage in de exploitatie van de begraafplaats. De herontwikkeling van het gebied zal in eerste instantie leiden tot extra investeringen. Door de begraafplaats meer te karakteriseren als een openbare park, vormt de begraafplaats niet alleen een voorziening voor nabestaanden om hun overledenen te gedenken maar is het als park ook een voorziening voor alle burgers. Overwogen kan worden om een gedeelte van de beheers- en onderhoudslasten dan niet langer ten laste te brengen van de begraafplaatsexploitatie (product lijkbezorging) maar te financieren uit middelen ten behoeve van openbaar groen. De begraafplaatsexploitatie is daarbij dan nog primair gericht op het begraven en gedenken. Op dat moment zou het streven naar een kostendekkende exploitatie leiden tot het principe dat de gebruiker betaalt.

4.3.4 Conclusie

Zijn er mogelijkheden om de kostendekking te verbeteren ?

Een besparing van kosten moet enerzijds voorkomen uit een eventuele verbetering van de efficiëntie van bepaalde processen. Nader onderzoek kan hierin een helder inzicht verschaffen. Anderzijds kan een besparing van kosten worden gerealiseerd door middel van een verlaging van het huidige onderhouds- en serviceniveau. Daarbij kan enerzijds worden gekeken of de exploitatie van het rouwcentrum en de aula's los wordt gekoppeld van de exploitatie van de begraafplaats. Dit zou voor de begraafplaats leiden tot een verbetering van de kostendekking. Een verhoging van de tarieven wordt afgeraden.

De kostendekking van de exploitatie van het rouwcentrum en de aula's zou kunnen worden verbeterd door een specifiek gedeelte van het algemeen onderhoud van het terrein direct door te berekenen aan de gebruikers van deze voorzieningen.
Afhankelijk van de keuzes ten aanzien van de toekomst van het terrein is het van belang om in de toekomst de exploitatie van de verschillende functionele entiteiten afzonderlijk in beeld te brengen en te sturen op de afzonderlijke resultaten.

5 Aanbevelingen

Het terrein van de Algemene begraafplaats heeft vele kwaliteiten. Er zijn diverse mogelijkheden om deze kwaliteiten te benutten om het gebied op te waarderen tot een multifunctionele ruimte afgestemd op de primaire functie: rouwen en gedenken. Het is daarbij van belang dat de gemeente een eigen waardering opstelt van de verschillende kwaliteiten. Deze waardering vormt het vertrekpunt voor de ontwikkeling van een lange termijn visie. Vanuit deze visie kunnen vervolgens nieuwe functionaliteiten worden geïnitieerd en gerealiseerd en kan het gebied verder (opnieuw) worden vormgegeven.

De verschillende functies leiden tot verschillende typen gebruikers. Hierbij in beeld te worden gebracht welke mogelijke gebruikers dit zijn en op welke manier zij zijn te interesseren. Het is van belang dat voor de gebruikers kaders worden vastgesteld. Deze bestaan onder andere uit een heldere regelgeving ten aanzien van het beheer en gebruik van de feitelijke begraafplaats. Daarnaast zullen voorwaarden moeten worden opgesteld voor het overig gebruik. Deze moeten ervoor zorgen dat ondanks het multifunctionele gebruik het terrein haar eigen identiteit behoudt. Versnippering is ongewenst. Het is daarom van belang dat potentiële gebruikers al in een vroeg stadium zoveel mogelijk bij de verdere planuitwerking worden betrokken.

Naast keuzes ten aanzien van de inrichting dient ook een keuze gemaakt te worden met betrekking tot de organisatie van het beheer. Het bijeenbrengen van taken en verantwoordelijkheden bij een centrale partij kan leiden tot een grote mate van efficiëntie. De gemeente dient een afweging te maken of een bepaalde mate van verzelfstandiging past bij de gemeentelijke organisatie en kan rekenen op voldoende politiek draagvlak.

Bijlagen

Bijlage 1

Resultaten en begroting exploitatie begraafplaats

Bijlage 2

Vergelijking regionale tarieven

Particulier graf
volwassene, 20 jaar

Gemeente:	Zandvoort		Noordwijk	Beverwijk	Heemstede	Haarlem		Hillegom	Haarlem-mermeer	Gemiddeld
	nieuwe deel	*oude deel*				*(Akendam/ St Jozef)*	*(Klever-laan)*			
Jaar:	*2010*	*2010*	*2010*	*2010*	*2010*	*2010*	*2010*	*2010*	*2008*	
Begraafrecht	€ 745	€ 745	€ 836	€ 426	€ 602	€ 839	€ 839	€ 441	€ 624	€ 677
Grafrecht bij 20 jr	€ 1.338	€ 1.468	€ 1.882	€ 728	€ 1.540	€ 1.295	€ 1.748	€ 876	€ 1.141	€ 1.335
Onderhoudsrecht bij 20 jr	€ 1.607	€ 1.607	€ -	€ 1.024	€ 970	€ 1.650	€ 2.220	€ 1.242	€ 1.542	€ 1.318
Vergunning gedenkteken	€ 68	€ 68	€ 77	€ 34	€ 60	€ 65	€ 65	€ 31	€ 37	€ 56
Totaal van deze posten	€ 3.758	€ 3.888	€ 2.795	€ 2.212	€ 3.172	€ 3.848	€ 4.871	€ 2.589	€ 3.344	€ 3.386

Bijlage 3

Behoefte- en capaciteitsbepaling Algemene begraafplaats Zandvoort

1 Werkwijze

1.1 Inleidend

In dit hoofdstuk wordt in het kort de werkwijze van de bepaling van de behoefte en capaciteit beschreven. Het onderzoek is verricht op basis van aangeleverde informatie door de gemeente en een bezoek ter plaatse.

1.2 Behoefte

Begravingen en asbestemmingen van 2005 t/m 2009

Om de toekomstige behoefte aan graven op de begraafplaats vast te kunnen stellen is gerekend met een gemiddeld aantal begravingen en asbestemmingen over de afgelopen 5 jaar. Hiervoor is het aantal begravingen en asbestemmingen van 2005 t/m 2009 in beeld gebracht. Daarbij is onderscheid gemaakt in uitgifte van nieuwe graven, bijzettingen in een bestaand graf en asbestemmingen.

Behoeftebepaling

Op basis van gemiddelde gegevens van voorgaande jaren, is de toekomstige behoefte berekend over een periode van 40 jaar. In de praktijk blijkt dat de gemiddelde grafrusttermijn globaal 40 jaar is. Na die termijn neemt de belangstelling voor een graf vaak sterk af. Bij de prognose is gebruik gemaakt van de prognoses van het aantal begravingen, gebaseerd op voorspelde ontwikkelingen van het sterftecijfer in de bevolkingsprognose van het CBS.
Het sterftecijfer is een percentage van de bevolking, dat komt te overlijden. Het is dus een geprognosticeerd cijfer dat geldt voor de gemeente Zandvoort. Uit een vergelijking met de landelijke cijfers blijkt dat het sterftecijfer in de periode 2005 – 2009 hoger is dan het landelijk gemiddelde. Ook blijkt uit de prognose van het CBS dat het sterftecijfer in Zandvoort in de komende jaren aanvankelijk hoger ligt dan het landelijk gemiddelde, maar rond 2039 het landelijk gemiddelde benaderd. Voor de periode 2039 – 2049 is er vanuit gegaan dat het sterftecijfer van Zandvoort vergelijkbaar is met het landelijke cijfer. De vergelijking met het landelijke cijfer is in onderstaande tabel weergegeven.

Ontwikkeling sterftecijfer (Bron: CBS)

Vergelijking Zandvoort met Nederland 2000 - 2008									
	2000	*2001*	*2002*	*2003*	*2004*	*2005*	*2006*	*2007*	*2008*
Nederland	0,89%	0,88%	0,88%	0,88%	0,84%	0,84%	0,83%	0,81%	0,82%
Zandvoort	1,23%	1,36%	1,40%	1,05%	1,10%	1,27%	1,22%	1,08%	1,21%

Prognose Zandvoort en Nederland 2014 - 2049								
	2014	*2019*	*2024*	*2029*	*2034*	*2039*	*2044*	*2049*
Nederland	0,87%	0,91%	0,97%	1,04%	1,12%	1,19%	1,23%	1,24%
Zandvoort *)	1,08%	1,09%	1,08%	1,13%	1,20%	1,23%	1,23%	1,24%

**) voor 2044 - 2049 landelijk sterftecijfer*

1.3 Capaciteit

Bij de capaciteitsbepaling is een onderscheid gemaakt tussen de beschikbare capaciteit en de totale capaciteit op de begraafplaats. De beschikbare capaciteit is het aantal graven dat beschikbaar is voor direct gebruik (leeg, te ruimen of gereserveerd). Op basis van de beschikbare capaciteit kan worden bepaald tot wanneer er, zonder aanvullende maatregelen, op de begraafplaats kan worden begraven.
De totale capaciteit is het totaal aantal graven op een begraafplaats, zowel leeg als in gebruik. Dit is een interessant gegeven wanneer er binnen de gemeente een beleid wordt toegepast waarbij graven na verloop van tijd weer opnieuw worden uitgegeven (actief ruimingsbeleid). Is hiervan sprake, dan kan worden bepaald of de totale capaciteit voldoende is bij het toepassen van een begraafcyclus waarbij geruimde graven steeds weer opnieuw in gebruik worden genomen. In deze bepaling zijn we uitgegaan van een gemiddelde cyclus van 40 jaar, waarbij wordt aangenomen dat elk graf *gemiddeld* één keer per 40 jaar opnieuw wordt uitgegeven.

1.4 Bruto grafoppervlak

Om inzicht te krijgen in de kwaliteitsverhouding van de begraafplaatsen wordt daar waar nodig de begraafbehoefte vertaald naar een oppervlaktebehoefte. Hierbij wordt het bruto grafoppervlak (BGO) als uitgangspunt genomen. Het bruto grafoppervlak vormt een indicator van de ruimtelijke kwaliteit van een begraafplaats. Het bruto grafoppervlak is het netto grafoppervlak (oppervlakte van het werkelijke graf) plus de oppervlakte die per graf beschikbaar is voor alle voorzieningen op de begraafplaats (minus parkeerplaats, opslagterrein, bebouwing en strooivelden). Het bruto grafoppervlak wordt bepaald door de totale oppervlakte van een begraafplaats te delen door het totaal aantal graven op de begraafplaats. Bij het totaal aantal graven, een optelsom van nieuwe graven en asbestemmingen, wordt het aantal urnengraven, voor zover aanwezig, voor de helft meegerekend in de berekening.
Is er sprake van een laag bruto grafoppervlak dan is de kwaliteit van de begraafplaats in het algemeen minder dan bij een hoog bruto grafoppervlak. Hoe hoger het bruto grafoppervlak hoe meer ruimte er beschikbaar is voor bijvoorbeeld beplanting en verharding. Dit leidt tot een betere bereikbaarheid van graven voor zowel bezoekers als voor materieel (bijvoorbeeld voor machinaal delven of ruimen). In de praktijk wordt vaak uitgegaan van een optimaal bruto grafoppervlak tussen 6 – 8 m² .

Bij de inrichting van een begraafplaats kan aan de hand van de gewenste begraafkwaliteit worden vastgesteld welk bruto grafoppervlak er benodigd is. Hieruit kan vervolgens weer worden afgeleid hoeveel graven er op de begraafplaats gecreëerd kunnen worden.
Andersom kan aan de hand van de begraafbehoefte bepaald worden welk kwaliteitsbeeld dit op een vastgesteld oppervlak zal opleveren.

2 Berekeningen

2.1 Behoefte

In tabel 2.1 is de totale behoefte weergegeven voor de periode tot en met 2049, op basis van de werkwijze die hiervoor is beschreven. De tabel geeft aan hoe de jaarlijkse gemiddelde behoefte zich ontwikkelt vanaf 2010 tot 2049. Daarnaast is de totale behoefte voor de periode tot en met 2049 weergegeven. In bijlage 3A zijn uitgebreide overzichten van de resultaen van de behoefteberekeningen weergegeven.

Tabel 2.1 Aantal begravingen en asbestemmingen

	Gemiddelde jaarl behoefte in 2005-2009	Gemiddelde jaarl behoefte in 2049	Totale behoefte 2010 - 2049
Aantal begravingen in een nieuw particulier graf	14,0	17,1	633
Aantal begravingen in een nieuw algemeen graf	7,0	14,0	285
Totaal aantal nieuwe graven	21,0	31,1	918
Aantal particuliere urnenplaatsen (graf en nis)	3,4	3,7	139

2.2 Capaciteit

In tabel 2.2 is de berekende totale behoefte vergeleken met zowel de beschikbare capaciteit als met de totale capaciteit. Uit de tabel blijkt tot wanneer met het huidig aantal lege en te ruimen graven (beschikbare capaciteit) in de behoefte kan worden voorzien.
Ten aanzien van de totale capaciteit is in de tabel aangegeven welk aantal graven uiteindelijk beschikbaar is voor een begraafcyclus (zie par. 1.3). De bijzondere graven en de graven die zijn uitgegeven voor onbepaalde tijd, zijn daarin buiten beschouwing gelaten. Een positief verschil geeft aan dat de totale capaciteit van de begraafplaats in principe groot genoeg is om steeds in de behoefte te kunnen voorzien, uitgaande van een actief ruimingsbeleid.

Tabel 2.2 Behoefte en capaciteit begraafplaats

BEHOEFTE GRAVEN	Behoefte tm 2049 (aantal)	633
BESCHIKBARE CAPACITEIT	Lege graven (aantal)	1.239
	Reserveringen (aantal)	76
	Beschikbaar (aantal)	1.315
	Ruimte tot	na 2049
TOTALE CAPACITEIT	Bezette graven (aantal)	3.076
	Totaal aantal graven	4.391
	Bijzondere + onbepaalde tijd (aantal)	ca. 500
	Beschikbaar voor cyclus (aantal)	3.891
	Verschil tov behoefte (aantal)	3.258

BEHOEFTE URNENPLAATSEN	Behoefte tm 2049 (aantal)	139
BESCHIKBARE CAPACITEIT	Lege urnengraven en -nissen (aantal)	53
	Reserveringen (aantal)	8
	Beschikbaar (aantal)	61
	Ruimte tot	2027
TOTALE CAPACITEIT	Bezette urnengraven en -nissen (aantal)	97
	Totaal aantal urnengraven en -nissen	158
	Bijzondere + onbepaalde tijd (aantal)	-
	Beschikbaar voor cyclus (aantal)	158
	Verschil tov behoefte (aantal)	19

In onderstaand overzicht is de berekening van het bruto grafoppervlak weergegeven. Het bruto grafoppervlak is met 8,6 m² optimaal. In de praktijk wordt vaak uitgegaan van een optimale waarde tussen 6 en 8 m². De ruimtelijke kwaliteit op de begraafplaats is goed. De graven zijn goed bereikbaar voor bezoekers.

BRUTO GRAFOPPERVLAK	Oppervlakte excl. dierenbegraafplaats (excl. gebouwen, parkeren en grondwallen rondom) (m²)	37.884
	Totaal aantal graven (aantal)	4.391
	Bruto grafoppervlak (m²)	8,6

2.3 Conclusie

De beschikbare capaciteit op de begraafplaats is in principe ruim voldoende om ook op lange termijn in de behoefte te voorzien. Bij toepassing van een actief ruimingsbeleid is er sprake van een grote overcapaciteit.

Bijlage 4

Verzelfstandiging beheertaken

Verzelfstandiging beheertaken

1 Inleiding

In deze bijlage worden de mogelijke organisatievormen van de Algemene begraafplaats in Zandvoort en de daarmee samenhangende kenmerken en consequenties in beeld gebracht.

2 Wettelijk kader

Op grond van de Wet op de lijkbezorging (Wlb) uit 2010 is elke optie van verzelfstandiging van een gemeentelijke begraafplaats mogelijk. Van helemaal van de hand doen, via het uitbesteden van de exploitatie tot het vormen van een (meer) zelfstandige gemeentelijke dienst.

3 Organisatievormen begraafplaats

Te onderscheiden zijn vijf mogelijke organisatievormen van de begraafplaats. In volgorde van afstand tot de gemeente zijn dit:

- Beheer vanuit de bestaande gemeentelijke organisatie;
- Interne verzelfstandiging;
- Externe verzelfstandiging;
- Uitbesteding;
- Privatisering.

3.1 Beheer vanuit de bestaande gemeentelijke organisatie

In de meeste gemeenten met een gemeentelijke begraafplaats zijn de beleidsontwikkeling en uitvoering die daarmee gepaard gaat gepositioneerd binnen een sector of afdeling die onderdeel uitmaakt van de gemeentelijke organisatie. Dat zal de ene keer een afdeling welzijn zijn, en de andere keer een sector openbare ruimte. Dat verschilt nog al van gemeente tot gemeente. Kenmerk van deze organisatievorm is dat er geen sprake is van een zelfstandig onderdeel binnen de gemeentelijke organisatie dat zich uitsluitend richt op de beleidsontwikkeling en het beheer en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaats. De functiebeschrijvingen van de leidinggevenden en medewerkers omvatten ook andere taken dan de exploitatie van de begraafplaats. De financiën met betrekking tot de gemeentelijke begraafplaats worden centraal in de organisatie geadministreerd, en eventueel beheerd. Wanneer er sprake is van een sectorenmodel is er veelal sprake van een decentraal budgetbeheer.

Voordelen

- Het gemeentebestuur behoudt nadrukkelijk de regie inzake de begraafplaats;
- Beheer en onderhoud zijn gewaarborgd.

Nadelen

- Geen specialisatie binnen de gemeentelijke organisatie;
- Efficiency en effectiviteit niet optimaal;
- Gemeentelijke begraafplaats drukt volledig op de gemeentebegroting.

3.2 *Interne verzelfstandiging*

Bij interne verzelfstandiging zal er meestentijds sprake zijn van het inrichten van een afzonderlijke dienst, die zich uitsluitend gaat bezighouden met het exploiteren van de gemeentelijke begraafplaats. Er is sprake van verbijzondering van de organisatie op basis van een specifieke dienstverlening. Met name binnen de wat grotere gemeenten (> 50.000 inwoners) kan deze optie soelaas bieden. Kenmerk van een ingestelde dienst is de grote mate van zelfbeheer voor het onderdeel. Zowel op financieel als op personeel gebied geldt een grote mate van zelfstandigheid. Dat geldt uiteraard ook voor de taakuitoefening binnen het terrein van de gemeentelijke begraafplaats. Het gemeentebestuur blijft wel volledig verantwoordelijk, zowel politiek als bestuurlijk.

Voordelen

- Het gemeentebestuur blijft het beleid bepalen;
- Beheer en onderhoud zijn gewaarborgd;
- Expertise en betrokkenheid medewerkers verbetert.

Nadelen

- Efficiency en effectiviteit (nog) niet optimaal;
- Gemeentelijke begraafplaats drukt volledig op de begroting.

3.3 *Externe verzelfstandiging*

Bij externe verzelfstandiging richt het gemeentebestuur een private rechtspersoon op, waarbij de verwevenheid met de gemeente voor wat betreft de dagelijkse gang van zaken ontbreekt. De mogelijkheid bestaat dat de taak wordt overgedragen aan een private rechtspersoon, of dat het organisatieonderdeel wordt omgevormd tot een private rechtspersoon. Ook na de rechtsovergang blijft de gemeente echter als enig aandeelhouder en subsidiënt rechtstreeks verantwoordelijk voor de financiële positie van de verzelfstandigde onderneming. Bij externe verzelfstandiging is het gemeentebestuur dus zelf de oprichter van de nieuwe rechtspersoon, en daarmee verantwoordelijk voor het formuleren van de statutaire taken en verplichtingen. Cruciaal daarbij is enerzijds het verankeren van de gewenste bestuurlijke zeggenschap, en anderzijds de onafhankelijkheid van de nieuwe organisatievorm. Kenmerk van externe verzelfstandiging is dat, hoewel er sprake is van een beperkte vorm van privatisering, de gemeente nog wel invloed houdt op het beleid en de uitvoering van de organisatie.

Voordelen

- Verhoging efficiency en effectiviteit als gevolg van marktconform handelen;
- Bezuiniging en ontlasting voor gemeente;
- Gemeente kan nog steeds bijsturen als beleidsdoelen niet worden bereikt;
- Mogelijkheid om ook andere (bijzondere) begraafplaatsen een plaats te geven in nieuw te vormen rechtspersoon.

Nadelen

- Een (belangrijk) deel van de gemeentelijke regiemogelijkheden is verdwenen;
- Gemeentelijke begraafplaats wordt een bijzondere begraafplaats.

3.4 *Uitbesteding*

Uitbesteding is een vorm van externe verzelfstandiging waarbij een private partij de uitvoering van één of enkele uitvoerende c.q. operationele taken ten aanzien van de begraafplaats overneemt. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan taken op het gebied van administratie, beheer en onderhoud en het management en toezicht op goed verloop van bedrijfsprocessen op de begraafplaats. De houder van de begraafplaats blijft verantwoordelijk voor de vaststelling van tarieven en het beleid. Het risico voor de invordering van de debiteuren wordt niet overgenomen door de private partij. De houder van de begraafplaats behoudt zeggenschap en kan sturen op output middels een prestatieovereenkomst.

Voordelen

- Begraafplaatshouder haalt specialistische kennis en kunde in huis;
- Ontzorgen specifieke begraafplaatstaak;
- Continuïteit primaire processen op de begraafplaats(en);
- Mogelijkheid gerichte invulling aan focus op kerntaken;
- Kostenbeheersing (kosten zijn vooraf inzichtelijk);
- Begraafplaatshouder blijft beleid bepalen en behoudt zeggenschap.

Nadelen

- Gemeentebestuur heeft minder invloed op de dagelijkse gang van zaken;
- Gemeentelijke begraafplaats blijft drukken op de begroting.

3.5 *Privatisering*

Van privatisering is sprake zodra een private partij geheel verantwoordelijk wordt voor de financiering en/of de exploitatie van de begraafplaats. Kenmerk van privatisering is dat de op te richten organisatie volledig (financieel, juridisch en organisatorisch) is losgekoppeld van de gemeente. De nieuwe organisatie is een concurrerende marktpartij die voor het voortbestaan afhankelijk is van de eigen prestaties. De uit te voeren taken worden niet meer gezien als specifieke overheidstaken en de gemeente ziet af van strategische ambities. Toch kan de gemeente nog enige invloed laten gelden. Zo kunnen privaatrechtelijk voorwaarden worden verbonden aan de overdracht. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de hoogte van de tarieven van de begraafplaats. Daarnaast kan worden bedongen dat een overheidsbestuurder of -commissaris wordt aangesteld.

Voordelen

- Slagvaardig, efficiënt en effectief;
- Gemeentelijke begraafplaats drukt niet meer op begroting.

Nadelen

- Gemeentebestuur heeft doorgaans nog slechts minimale invloed;
- Continuïteit voorziening en algemeen belang minder gewaarborgd;
- Gemeentelijke begraafplaats wordt een bijzondere begraafplaats.

4 Keuze organisatievorm

Het is afhankelijk van allerlei omstandigheden welke organisatievorm de voorkeur geniet. Bij beheer vanuit de bestaande gemeentelijke organisatie, interne verzelfstandiging, is het grote voordeel dat het gemeentebestuur zijn invloed op de exploitatie van de begraafplaats kan blijven uitoefenen, en dat het voortbestaan en het beheer en onderhoud gewaarborgd zijn. Kiezen voor instandhouding van het bestaand beheer of interne verzelfstandiging betekent wel dat de exploitatie volledig op de gemeentebegroting blijft drukken, en dat efficiency en effectiviteit van de exploitatie mogelijk niet optimaal zullen zijn.

Met name de efficiency en effectiviteit zullen bij een externe verzelfstandiging, uitbesteding of privatisering naar alle waarschijnlijkheid verbeteren. Bovendien drukt de exploitatie van de begraafplaats niet meer (volledig) op de begroting, en dat betekent een mogelijke besparing en ontlasting voor de gemeente. Hoewel de gemeentelijke regiemogelijkheden een stuk minder worden bij externe verzelfstandiging, uitbesteding of privatisering, bestaat nog altijd de mogelijkheid om invloed te blijven uitoefenen wanneer dat goed wordt geregeld bij de overdracht van de taken. Het moge duidelijk zijn dat externe verzelfstandiging, uitbesteding of privatisering een aantrekkelijk alternatief kan zijn voor het in eigen beheer exploiteren van een gemeentelijke begraafplaats.

De juridische vorm die toegepast kan worden bij externe verzelfstandiging en privatisering wordt bepaald door een afweging van enerzijds maatschappelijke taakstellingen en anderzijds bedrijfsmatige en financiële doelen. Daarbij spelen tevens fiscaal belastbare feiten en het vastleggen van verplichtingen over de input (financiering/subsidies) en de output (gewenste prestaties) van de exploitatie een rol. Wanneer er sprake is van een “inherente” overheidstaak is (externe) verzelfstandiging moeilijk realiseerbaar. Van een inherente overheidstaak is sprake wanneer de taak exclusief aan de overheid is toebedeeld. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het afgeven van bouwvergunningen. Een dergelijke taak leent zich niet voor privatisering, en mogelijk ook niet voor externe verzelfstandiging. De exploitatie van een begraafplaats is niet uitdrukkelijk voorbehouden aan een gemeente en kan dus worden “afgestoten”. De meest gebruikte vormen bij externe verzelfstandiging en privatisering zijn de stichting en de besloten-/naamloze vennootschap.

Bij privatisering is de overheidsinvloed nog slechts minimaal, daarom is privatisering niet de meest aangewezen vorm bij het verzelfstandigen van een gemeentelijke begraafplaats. Bij externe verzelfstandiging, bijvoorbeeld door het oprichten van een stichting, of bij uitbesteding van één of meerder operationele taken is die overheidsbemoeienis nog wel mogelijk. Daarom zijn externe verzelfstandiging, uitbesteding en privatisering de meest aangewezen vormen wanneer een gemeentebestuur kiest voor overheveling van deze taken.

Voor de gemeente Zandvoort is privatisering van de begraafplaats bovendien geen voor de hand liggende optie vanwege het feit dat de markt onvoldoende is te beïnvloeden; het aantal begravingen is immers een vast gegeven. Exploitatie van een begraafplaats is in het algemeen namelijk niet winstgevend, hooguit kostendekkend. Daarom leent een begraafplaats zich niet voor risicodragende privatisering.

5 Verzelfstandiging beheertaken

In principe komt elke beheertaak in aanmerking voor verzelfstandiging. De verzelfstandiging van beheertaken wordt vastgelegd in een overdrachtsdocument. Het beleid blijft in handen van de gemeente. De gemeentelijke taken beperken zich sec tot de werkzaamheden zoals afgesloten in het contract.

In het overdrachtsdocument wordt de overname van het begraafplaatsbeheer vastgelegd, de overdracht van rechten en plichten, de rol van de eigenaar van de begraafplaats, de wijze waarop de beheerstaken in stand worden gehouden, de tijdsduur van het uitbestedingscontract, eventuele voorwaarden omtrent overname van het huidige personeel en de wijze waarop de verschillende kwaliteitsniveaus behaald worden. Voorts komen in een overdrachtsdocument aan bod:

Inventarisatie huidige situatie op de begraafplaats (nulmeting)
Bij inventarisatie van de huidige situatie komen zaken aan bod zoals de algehele staat van de begraafplaats, de huidige onderhoudsmaatregelen, de kosten die daaraan verbonden zijn en de staat van onderhoud.

Werkzaamheden begraafplaatsadministratie
Door een inventarisatie van de onderdelen en werkzaamheden ontstaat een overzicht van de handelingen en de arbeidskosten verband houdend met het voeren van de begraafplaatsadministratie.

Controle en toezicht op feitelijk beheer en onderhoud
In een prestatieovereenkomst worden de afspraken vastgelegd over controle op het werk en wat er moet gebeuren als afspraken niet worden nakomen.

Bijlage 5

Toets beheersverordening

Kernvragen:

- Welke aanpassingen zijn wenselijk met het oog op de gewijzigde Wet op de lijkbezorging?
- Welke bepalingen zijn overbodig?
- Welke aanknopingspunten zijn er voor deregulering?
- Wat zijn overige verbeterpunten?

**) Verklaring onderwerp:*

a Actualisatie Wlb 2010
v Verbeterpunt
o Overbodig
d Deregulering

Art.	Onder werp*)	Opmerking
Beheersverordening, 2007 (vigerend)		
Vastgesteld: 3/10/2006		
Inwerkingtreding: 01/01/2007		
1	a	Term 'eigen graf'is gewijzigd in 'particulier graf'. *In de concept-versie van 2010 is dit niet meer opgenomen.*
1	0	'Gedenkplaats' is in verordening opgenomen maar komt in de praktijk niet voor.
6 l1	0	Artikel voegt niets toe. Dit is in de Wlb bepaald en is in feite een herhaling van het wetsartikel. *In de concept-versie van 2010 is dit niet meer opgenomen.*
6 l2	a	Term 'huurgraven' is verwarrend: er wordt niets verhuurd. Bedoeld wordt een particulier graf dat is uitgegeven voor bepaalde tijd.
6 l4	a	Termijn is in de wet gewijzigd in 10 jaar: Artikel 66 lid 1. Het ruimen van een asbus geschiedt door of in opdracht van de houder van de plaats van bijzetting en vindt binnen tien jaar nadat de as in de bus is geborgen niet plaats dan met toestemming van de rechthebbende op de ruimte waar de asbus is bijgezet.
9 l3	o	Dit is in de Wlb geregeld. Artikel 8 1. Op de kist of op een ander omhulsel van het lijk wordt een registratienummer aangebracht, dat correspondeert met het nummer, vermeld op een bijgevoegd document dat tevens de namen, de data van geboorte en overlijden van de overledene dan wel de geslachtsnaam van de doodgeborene bevat, nadat is vastgesteld dat het document betrekking heeft op het lijk.2. Tot begraving of crematie wordt niet overgegaan dan nadat de houder van de begraafplaats of van het crematorium de overeenkomst heeft vastgesteld tussen het op de kist of het omhulsel vermelde registratienummer en het nummer, vermeld op het document, bedoeld in het eerste lid. *In de concept-versie van 2010 is dit niet meer opgenomen.*
12	o	Een en ander is ook bepaald in art 11 l2 van de huidige verordening.
15 l1	v	De vermelding dat graven voor 60 en 100 jaar alleen op het op het oude deel worden uitgegeven, kan beter worden opgenomen in het uitvoeringsbesluit (nadere regels). Het is een uitwerking van art. 14. *In de concept-versie van 2010 is dit niet meer opgenomen.*
15 l2	a	Verzoek tot verlenging van grafrecht dient binnen 2 jaar voor het verstrijken worden ingediend (in plaats van 2 jaar voor het verstrijken van de termijn, zoals is opgenomen in de verordening van 2007). Wlb Art. 28 1. (...) Het voor bepaalde tijd verleende recht wordt op verzoek, mits gedaan binnen twee jaar voor het verstrijken van de termijn, telkens verlengd (...).
16 / 19	d	Overwogen kan worden om de vergunningprocedure voor grafkelders en gedenktekens te laten vervallen en alleen door handhaving na aanleg toetsen of aan de voorwaarden is voldaan. Goede voorlichting is daarbij erg belangrijk.
17	o	Overwogen kan worden om het overschrijven van grafrecht niet langer te beperken tot bloedverwanten of aanverwant tot en met de derde graad, maar voor elke persoon. In de huidige situatie dient dit te worden getoetst en indien daarvan afgeweken wordt dient door de gemeente te worden bepaald of er sprake is van 'gewichtige redenen'. *In de concept-versie van 2010 is dit niet meer opgenomen.*

21 l2	v	De werkwijze kan efficienter. De gemeente is wettelijk verplicht de rechthebbenden tijdig te informeren over een aanstaande beeindiging van de uitgiftetermijn en de mogelijkheden tot verlenging (Wlb. art 28). Hierbij kunnen nabestaanden direct worden gevraagd naar hun wensen ten aanzien van de grafbedekking indien wordt gekozen voor beeindiging grafrecht. Daarbij kan de voorwaarde worden opgenomen dat indien met wenst te beschikken over het gedenkteken, dit voor de beeindiging van de uitgiftetermijn door of namens de nabestaanden dient te zijn verwijderd. De gemeente hoeft in dat geval het gedenkteken niet zelf te verwijderen en nog enige maanden in depot te bewaren. Naast de een besparing van de tijd (en kosten) die de gemeente daarvoor nodig heeft ligt het risico op schade en/of breuk van de vaak oudere en kwetsbare gedenktekens niet bij de gemeente. Bij beeindiging van de uitgiftettermijn is in dergelijke gevallen de grafbedekking verdwenen. De gemeente hoefte geen administratie bij te houden over welke gedenktekens tijdelijk afzonderlijk in depot moeten worden gebracht.
22 / 23	v	In de artikel wordt gesproken over de onderhoudsverplichting. Daarbij wordt alleen over rechthebbenden gesproken, waaruit kan worden afgeleid dat de artikelen van toepassing zijn op particuliere graven. Over de onderhoudsverplichting en de risico's ten aanzien van algemene graven is niets opgenomen. *In de concept-versie van 2010 is dit aangepast.*
22 l2	v	Ook hier geldt dat het verwijderen en tijdig in depot houden in pricipe extra kosten en risico's met zich meebrengen, terwijl dat in principe niet nodig is. In plaats van in depot bewaren kan men overwegen om de grafbedekking op het graf te laten en definitef te verwijderen nadat de beschreven procedure is doorlopen. Het is raadzaam om hiervaan ook voorwaarden te stellen en op te nemen.
23 l1	a	Binnenkort volgt een reparatie van de Wlb van 2010 waarin is geregeld dat het eigendom van het gedenkteken bij rechthebbenden en gebruikers ligt. Het risico en de aansprakelijkheid bij eventuele schade aan derden ligt daarmee eveneens bij de rechthebbenden of gebruikers. De voorwaarden is daarmee in principe overbodig. De reparatie van de wet heeft nog niet plaatsgevonden (d.d. 17/11/2010).
25 l1	d	Overwogen kan worden dat het schoonhouden van gedenktekens en afdekplaten en het eventueel opnieuw stellen van gedenktekens niet meer door de gemeente wordt uitgevoerd, maar door of namens de nabestaanden.
26 l1, 2	o	Het is onnodig om deze procedure op te nemen in de verordening. Een en ander is wettelijk bepaald in Wlb. art. 27a en 28.
27	o	Het artikel beschrijft dat de verordening ook van toepassing is p het RK-deel. In art. 14 is al bepaald dat de mogelijkheid bestaat tot indeling in verschillende categorien. Daar valt het RK deel ook onder. Art. 27 is in principe overbodig. *In de concept-verordening van 2010 is ook opgenomen dat communicatie over graven en grafbedekking via het kerkbestuur loopt. Dat is een omslachtige methode. Overwogen kan worden om ook hier direct met de rechthebbenden of gebruikers te communiceren.*
30 l1	d	Er is een wettelijke plicht voor het houden van een register (art 27 l1,2: De houder van een begraafplaats houdt een register van alle daar begraven lijken, met een nauwkeurige aanduiding van de plaats waar zij begraven zijn. 2.Het in het eerste lid bedoelde register is openbaar.) Het college kan aanvullende voorwaarden stellen. Het is echter niet noodzakelijk dit in de verordening op te nemen.
Uitvoeringsbesluit graven, asbezorging en gedenkplaatsen, 2007		
2, l2 en 3 l1,2	o	Deels herhaling van art. 15 van de verordening; toepassing van overlappingen is onwenselijk, bij eventuele wijzigingen moet dit op twee plaatsen worden aangepast. In dit artikel alleen de aantallen vermelden.
4	v	De feitelijke betekenis van een gedenkplaats is onduidelijk. Is het bijvoorbeeld een gedenkplaatje op een zuil, is het recht op het plaatsen van een gedenkteken; kan de termijn worden verlengd?
Uitvoeringsbesluit voor de grafbedekkingen, 2007		
2, l1, 2, 3 en 7	d	Overwogen kan worden om de vergunningprocedure voor grafkelders en gedenktekens te laten vervallen en alleen door handhaving na aanleg toetsen of aan de voorwaarden is voldaan. Goede voorlichting is daarbij erg belangrijk.
2, l 3 tm 7	d	Overwogen kan worden om minder beperking op te leggen op de uitvoering van de grafbedekking. Deze artikelen zouden daarmee kunnen worden vereenvoudigd.

6	v	Planten van een boom achter het graf kan in de praktijk vanuit het beheer vaak leiden tot ongewenste situaties.

Bijlage 1 : Exploitatieoverzicht

Naam: ALG. DIENST GEMEENTE ZANDVOORT

Activiteit Pro	Omschrijving	Categorie	Omschrijving	Werkelijke bedr.	Werkelijke bedr.	Werkelijke bedr.	Werkelijke bedr.	Totaal BGR bedrag
				2006 00-12	2007 00-12	2008 00-12	2009 00-12	2010 00-12
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	431001	Elektriciteit					€ -
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	433396	Diversen (duurzaam)	€ 9.045,72	€ 7.251,72	€ 10.532,50	€ 15.661,71	€ 11.679,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434100	OZB	€ 750,00	€ 430,68	€ 514,28	€ 477,14	€ 526,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434101	Afval, riool en reiniging			€ 468,22	€ 1.381,03	€ 501,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434102	Verontreinigingsheffing	€ 459,50	€ 731,00	€ 1.034,50	€ 1.297,20	€ 1.053,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434103	Omslagheffing HHR	€ 69,00	€ 53,28	€ 60,20	€ 243,82	€ 65,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434310	Telefoonkosten	€ 783,27	€ 670,93	€ 348,15	€ 369,33	€ 718,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434320	Uitbestede werken voor derden	€ 23.624,38	€ 35.526,90	€ 32.975,77	€ 30.192,56	€ 30.868,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434335	Schoonmaakbedrijf e.d.	€ 3.327,92	€ 2.634,64	€ 3.626,29	€ 4.685,00	€ 4.705,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434342	Voorlichtingsactiviteiten	€ -	€ -	€ -	€ 93,00	€ 667,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434347	Advieskosten	€ -	€ 187,00	€ 1.327,76	€ 460,84	€ 1.271,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434350	Diversen (niet duurzaam)	€ 925,59	€ 3.690,26	€ 1.480,55	€ 3.717,26	€ 3.012,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434351	(her)inrichtingskosten					€ -
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	434380	Materialen	€ 3.058,08	€ 4.839,15	€ 5.574,49	€ 5.221,16	€ 5.239,00
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	461000	Doorb. rente/afschr. goed/dnst	€ 54.197,41	€ 53.213,75	€ 52.230,07	€ 51.246,40	€ 50.261,62
476510	Beheer begraafpl. en uitvaart	462246	KPL 46 PD/BB	€ 58.942,32	€ 51.316,48	€ 45.331,09	€ 58.543,63	€ 62.276,00
476515	Onbeheerde nalatenschap	462246	KPL 46 PD/BB					€ -
476520	Beheer dierenbegraafplaats	433300	Civiele werken - algemeen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 633,00
476520	Beheer dierenbegraafplaats	434380	Materialen	€ 33,14	€ 1.096,07	€ 1.072,50	€ 1.223,32	€ 1.121,00
476520	Beheer dierenbegraafplaats	462240	KPL 40 FB/FN	€ -		€ 281,35	€ 458,15	€ 402,00
476520	Beheer dierenbegraafplaats	462246	KPL 46 PD/BB	€ 1.689,09	€ 1.539,88	€ 2.960,96	€ 2.168,42	€ 1.354,00
476520	Beheer dierenbegraafplaats	462282	KPL 82 RG/GR	€ 2.948,00	€ 4.796,50	€ 2.953,48	€ 7.096,98	€ 3.619,00
476530	Vergunningen en Grafrechten	462240	KPL 40 FB/FN			€ 281,34	€ 516,89	€ 402,00
476530	Vergunningen en Grafrechten	462246	KPL 46 PD/BB	€ 23.679,04	€ 14.821,33	€ 21.061,01	€ 25.741,42	€ 22.676,00
476550	Onderhoud begraafpl.(beh.bur.)	434320	Uitbestede werken voor derden	€ 5.046,01	€ 2.495,91	€ 4.625,00	€ 3.129,69	€ 4.803,00
476550	Onderhoud begraafpl.(beh.bur.)	434380	Materialen	€ 2.664,26	€ 2.610,00	€ 1.551,67	€ 4.006,21	€ 2.729,00
476550	Onderhoud begraafpl.(beh.bur.)	434388	Groenvoorzieningen	€ 7.730,55	€ 5.301,01	€ 4.161,52	€ 4.624,47	€ 4.432,00
476550	Onderhoud begraafpl.(beh.bur.)	462281	KPL 81 RG/RE	€ 6.253,44	€ 6.218,02	€ 5.177,24	€ 6.005,50	€ 7.692,00
476550	Onderhoud begraafpl.(beh.bur.)	462282	KPL 82 RG/GR	€ 53.448,34	€ 87.895,22	€ 62.536,07	€ 75.636,92	€ 76.555,00
476550	Onderhoud begraafpl.(beh.bur.)	462283	KPL 83 RG/BE	€ 856,36	€ 379,22	€ 2.323,77	€ -	€ 1.113,00
476550	Onderhoud begraafpl.(beh.bur.)	462285	KPL 85 RG/materieel	€ 3.631,65	€ 4.528,84	€ 3.973,49	€ 4.200,33	€ 10.096,00
476550	Onderhoud begraafpl.(beh.bur.)	462286	KPL 86 RG/materiaal	€ 3.150,03	€ 3.267,16	€ 4.065,19	€ 4.046,97	€ 3.425,00

Bijlage 1 : Exploitatieoverzicht

Naam: ALG. DIENST GEMEENTE ZANDVOORT

Activiteit Pro	Omschrijving	Categorie	Omschrijving	Werkelijke bedr.		Werkelijke bedr.		Werkelijke bedr.		Werkelijke bedr.		Totaal BGR bedrag	
				2006	00-12	2007	00-12	2008	00-12	2009	00-12	2010	00-12
476551	onderh.begraafpl.(paden,wegen)	434320	Uitbestede werken voor derden	€	16.834,00	€	12.792,50	€	9.210,60	€	10.809,96	€	12.789,00
476551	onderh.begraafpl.(paden,wegen)	434379	Herstellen schade	€	798,85	€	-	€	-	€	-	€	24,00
476551	onderh.begraafpl.(paden,wegen)	434380	Materialen	€	514,08	€	-	€	-	€	4.350,64	€	2.157,00
476551	onderh.begraafpl.(paden,wegen)	462272	KPL 72 OB/CT	€	603,44	€	246,39	€	253,61	€	458,57	€	873,00
476551	onderh.begraafpl.(paden,wegen)	462281	KPL 81 RG/RE	€	5.312,77	€	3.199,60	€	7.064,28	€	3.622,36	€	5.824,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	431000	Gas	€	4.011,14	€	5.087,64	€	3.895,41	€	5.424,12	€	5.141,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	431001	Elektriciteit	€	1.502,96	€	2.886,70	€	4.996,84	€	1.929,27	€	2.566,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	434101	Afval, riool en reiniging	€	1.271,87	€	-	€	1.054,08	€	-	€	1.319,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	434102	Verontreinigingsheffing	€	-	€	-	€	-	€	-	€	342,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	434320	Uitbestede werken voor derden	€	-	€	-	€	890,12	€	-	€	952,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	434325	Brand/storm verzekering	€	1.816,38	€	790,64	€	1.418,68	€	1.407,94	€	1.422,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	434330	Glasverzekering			€	202,77	€	280,71	€	302,50	€	281,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	434396	Service- en expl.kosten(water)	€	551,10	€	1.437,25	€	1.645,52	€	3.168,77	€	879,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	460060	Voorz. Onderhoud gebouwen	€	11.006,00	€	11.171,00	€	11.366,00	€	11.650,15	€	11.679,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	462273	KPL 73 OB/Onderhoud gebouwen	€	6.112,01	€	15.530,79	€	4.579,91	€	15.561,05	€	22.257,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	462281	KPL 81 RG/RE	€	1.669,35	€	8.053,31	€	2.600,71	€	2.120,99	€	12.637,00
476552	onderh.begraafpl.(opstallen)	462283	KPL 83 RG/BE	€	1.897,41	€	1.720,84	€	263,07	€	1.594,13	€	2.226,00
	Totale lasten			€	320.214,46	€	358.614,38	€	322.048,00	€	374.845,80	€	397.261,62
876510	Beheer begraafpl. en uitvaart	834089	Werken voor derden div.	€	-	€	1.311,00-	€	-	€	-	€	-
876520	Inkomsten dierenbegraafplaats	834086	Dierenbegraafplaats	€	6.365,50-	€	150,50-	€	7.867,35-	€	13.430,35-	€	7.421,00-
876530	Vergunningen en begraf.recht.	834084	Begrafenisrechten	€	187.182,31-	€	204.138,00-	€	208.583,70-	€	228.123,29-	€	220.926,00-
876552	Onderh.begraafpl.(opstallen)	832150	Huren onroerende goederen	€	4.622,88-	€	4.701,28-	€	4.735,68-	€	3.619,26-	€	4.897,00-
876552	Onderh.begraafpl.(opstallen)	834088	Gas, elektra en water	€	3.624,00-	€	3.688,00-	€	3.720,00-	€	2.843,01-	€	3.451,00-
	Totale baten			€	201.794,69-	€	213.988,78-	€	224.906,73-	€	248.015,91-	€	236.695,00-
	Saldo			€	118.419,77	€	144.625,60	€	97.141,27	€	126.829,89	€	160.566,62
	Kostendekking				63,0%		59,7%		69,8%		66,2%		59,6%